

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra psychologie

POSTTRAUMATICKÁ
INTERVENČNÍ PÉČE U
ZAMĚSTNANCŮ POLICIE ČR

POST-TRAUMATIC INTERVENTIONAL CARE OF CZECH
POLICE EMPLOYEES

Bakalářská diplomová práce

Autor: **Aneta Paskudová**

Vedoucí práce: **Mgr. Erika Lipková**

Olomouc

2021

Děkuji vedoucí této práce Mgr. Erice Lipkové za veškeré podnětné připomínky a rady, díky kterým jsem se mohla posouvat vpřed.

Velký a upřímný dík patří všem policistům, kteří byli ochotni se se mnou podělit o své životní zkušenosti a osobní příběhy.

Za možnost nahlédnout do policejního světa vděčím svému bratrovi, který mi po čas celého psaní bakalářské práce nabízel pomocnou ruku a svým způsobem pomohl udělat pomyslný první krok k uskutečnění mého velkého snu stát se policejní psycholožkou.

Závěrem bych z celého svého srdce chtěla poděkovat mé velké milující rodině za to, že je mi bezpečným přístavem za každé životní bouře. Děkuji.

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci na téma: „Posttraumatická intervenční péče u zaměstnanců Policie ČR“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne .....

.....

Aneta Paskudová

OBSAH

Číslo	Kapitola	Strana
	OBSAH	3
	ÚVOD	5
	TEORETICKÁ ČÁST	6
1	Psychologický popis profese policisty	7
1.1	Náplň práce Policie ČR	7
1.1.1	Druhy policejních služeb	8
1.1.2	Policie očima veřejnosti	9
1.2	Pracovní doba policisty	10
1.3	Rizika práce policisty	11
1.4	Náročné situace v policejní praxi	12
1.5	Policista a jeho rodina	13
1.5.1	Manželství	13
2	Profesní těžkosti policisty	15
2.1	Stres	15
2.1.1	Policejní stres	16
2.2	Trauma.....	18
2.2.1	Posttraumatická stresová porucha	19
2.3	Frustrace	19
2.4	Krize	20
2.5	Syndrom vyhoření	21
3	Složky posttraumatické intervenční péče	23
3.1	Policejní psycholog	24
3.2	Anonymní linka pomoci v krizi.....	25
3.3	Krizová intervence.....	27
3.3.1	Konkrétní techniky krizové intervence	28
3.4	Systém kolegiální podpory	29
4	Aktuální výzkumy psychologické péče policistů	30
4.1	Zahraniční výzkumy	30
	VÝZKUMNÁ ČÁST	32
5	Výzkumný problém	33
6	Výzkumné cíle a otázky	34
7	Výzkumná strategie a design výzkumu	35
8	Výzkumný soubor	37
8.1	Výběr výzkumného souboru.....	37
8.2	Popis výzkumného souboru.....	38

9	Metoda sběru dat.....	39
	9.1 Tvorba a podoba interview	39
10	Průběh sběru dat.....	41
11	Etické hledisko výzkumu.....	43
12	Metoda zpracování a analýzy dat.....	44
	12.1 Metoda zpracování dat	44
	12.2 Metoda analýzy dat.....	44
	12.2.1 Podrobný popis analýzy dat	44
13	Výsledky.....	47
	13.1 Případové studie	47
	13.1.1 Policista 1	47
	13.1.2 Policista 2	48
	13.1.3 Policista 3	48
	13.1.4 Policista 4	49
	13.1.5 Policista 5	50
	13.1.6 Policista 6	50
	13.2 Odpovědi na výzkumné otázky	51
14	Diskuze	57
15	Závěr.....	63
16	Souhrn.....	64
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	66
	PŘÍLOHY.....	72

ÚVOD

Stát se policistou je přáním snad každého malého dítěte, ale málokterému dítěti se tento sen skutečně vyplní. Jedna věc ale u mnoha lidí přetrvává až do dospělosti, přesvědčení, že policistu nemůže nic zlomit a vše vydrží. Zapomínáme na to, že příslušník je mimo své povolání také „obyčejný“ člověk – partner, rodič, kamarád... Stejně jako ostatní si v hloubi duše nosí své problémy, starosti či těžkosti. Pokládám za důležité upozornit na potřebu psychohygieny u příslušníků policie, jelikož jsou to právě oni, kteří „pomáhají a chrání“, ti, ke kterým vzhlížíme v době nouze a očekáváme pomoc z nejtěžších životních událostí.

Nastíněnou problematiku vypracovávám jak v rámci teoretického ukotvení, tak formou výzkumného projektu. Hlavním cílem je zjistit, jaké povědomí a případné zkušenosti mají policisté s posttraumatickou intervenční péčí (dále jen PIP). Kladu si ještě pár drobných „osobních“ cílů, ke kterým patří rozšíření znalostí o nabízených formách pomoci, zdůraznění významnosti duševního zdraví a snížení stigmatu, které ze strany policistů vůči psychologickým službám panuje. Tyto cíle se mohou jevit jako velké a nesplnitelné, ale já jsem přesvědčena o tom, že každá iniciativa a ukázka toho, že i psychologové jsou „normálními“ lidmi, kteří nevidí do mysli člověka a nevěští z křišťálové koule, je posunem vpřed.

Stěžejními informacemi se zabývám v jednotlivých kapitolách teoretické části, které se skládají ze čtyř kapitol. V nich shrnuji, co obnáší práce policisty v širším psychologickém kontextu, a také uvádím konkrétní psychologické služby pomoci. Na to navazuje výzkumná část, kde uvádím výsledky kvalitativně provedeného výzkumu. Výsledky jsou uváděny ve formě případových studií a odpovědí na stanovené výzkumné otázky.

TEORETICKÁ ČÁST

1 PSYCHOLOGICKÝ POPIS PROFESE POLICISTY

V návaznosti na téma mé bakalářské práce považuji za velmi důležité zmínit, co vše obnáší profese policisty. A to jak z hlediska samotného obsahu pracovní činnosti, tak zejména z hlediska psychické náročnosti a případného dopadu tohoto povolání na partnerský a rodinný život. Podstatnou částí této kapitoly jsou také informace o možných obtížných situacích spojených s vykonáváním tohoto nelehkého zaměstnání. Za důležité považuji upozornit ještě na skutečnost, že pod pojmem „policisté“ budu v rámci celé práce zahrnovat jak muže, tak ženy. Pro lepší čitelnost však budu používat souhrnné označení mužského rodu.

Být policistou s sebou bezesporu přináší velkou psychickou zátěž. Policisté během svého výkonu řeší spoustu náročných a stresujících situací, což na člověka klade velkou odpovědnost. Na jedné straně se tváří v tvář staví zločinu, jednají s pachateli a v zájmu své profese nasazují holý život. Na druhé straně jsou pod silným tlakem okolí, které neustále jejich jednání hodnotí a mnohdy i zpochybňuje. Bylo by tedy téměř nadlidským úkolem nevnímat všechny zmiňované okolnosti a pracovat beze stresu (Patterson, 2009).

Není nutno dlouze přemýšlet, abychom došli k závěru, že policejní práce je svým charakterem vesměs náročná. Dennodenně se sestávají s nebezpečnými pachateli, jednají s lidmi, kteří porušují pravidla a zákony a ubližují druhým lidem. Proto i samotný policista musí vždy počítat s tím, že pachatel může ublížit i jemu. Policista tedy zažívá jiný druh stresu než většina pracujících lidí (Howard, Donofrio, & Boles, 2004).

1.1 Náplň práce Policie ČR

Policie ČR (dále jen PČR) spadá do skupiny bezpečnostních sborů, kdy vykonávání této profese je chápáno na celý život, skrze plnění veškerých stanovených pravidel. Primárním úkolem policisty je na prvním místě dbát na dodržování pořádku a bezpečnosti, uplatňovat nastavené zákony v zájmu každého jednotlivce i společnosti a eliminovat trestnou činnost. Podstatnou, a neméně důležitou úlohou příslušníků PČR, je budovat důvěru mezi policií a veřejností (Policie ČR, 2020). Poslednímu bodu se později věnuji blíže v podkapitole „*Policie očima veřejnosti*“.

Aby se však člověk mohl stát řádným policistou, je nezbytné složit služební slib, který zní následovně:

„Slibuji na svou čest a svědomí, že při výkonu služby budu nestranný a budu důsledně dodržovat právní a služební předpisy, plnit rozkazy svých nadřízených a nikdy nezneužiji svého služebního postavení. Budu se vždy a všude chovat tak, abych svým jednáním neohrozil dobrou pověst bezpečnostního sboru. Služební povinnosti budu plnit řádně a svědomitě a nebudu váhat při ochraně zájmů České republiky nasadit i vlastní život“ (Nesvadba, 2009, 179).

Velikovská (2016) uvádí, že PČR je instituce, která spadá do odvětví státní správy. Jejich úkolem je především služba lidem. Jak už vychází ze samotného hesla policie, posláním policistů je především pomáhat občanům a chránit je před tím, aby se nestali oběťmi trestných činů. Institut policie by měl obecně v lidech upevňovat důvěru, díky které se na ní lidé mohou spolehnout a obracet v nejrůznějších případech.

Gřivna et al. (2019) zdůrazňují, že nezastupitelnou rolí PČR je ochrana obyvatel před kriminalitou. Příslušníci PČR zajišťují bezpečí jak osob, tak také jejich majetku. Snaží se trestné činnosti předcházet a vždy jednat dle zákona. Policie má k dispozici nejdůležitější informace tykající se trestné činnosti.

1.1.1 Druhy policejních služeb

Policie České republiky (2017) rozděluje několik druhů policejních služeb, mezi které řadíme například:

- službu pořádkové policie
- službu dopravní policie
- službu kriminální policie a vyšetřování
- útvar rychlého nasazení
- službu cizinecké policie
- operační střediska

V souvislosti s výzkumnou částí považuji za nezbytné, blíže specifikovat **službu pořádkové policie**. Pro většinu lidí je slovní spojení „pořádková policie“ neznámé a neví, co si pod tím představit. Netuší, kde takového policistu mohou potkat, jak by mohl vypadat,

a v neposlední řadě neznají, kam až sahají jeho pravomoci a možnosti. Běžně se mezi veřejností také zaměňuje pojem policie a městská policie (Hrinko et al., 2020).

Hlavní úlohou příslušníků pořádkové policie je starat se o veřejný pořádek, střežit bezpečí na silnicích, podílet se na přestupkovém a trestním řízení a aktivně usilovat o snížení kriminality. V rámci této služby hovoříme o obvodních a místních odděleních, přičemž v některých větších městech řadíme mezi pořádkovou policii i pohotovostní motorizované jednotky, pořádkové jednotky a oddíly jízdní policie (Bezpečný Středočeský kraj, 2017).

Na obvodních odděleních po celé České republice a místních oddělení v Praze se v nepřetržitém provozu provádí *dozorčí služba*. Dozorčí přijímají veškerá oznámení, žádosti a jakékoliv podněty, díky kterým je obstaráván kontakt s veřejností. Nejvíce známou a v široké veřejnosti viditelnou službou je *hlídková a obchůzková činnost*. Tuto službu policisté zastávají na předem učených místech, většinou se jedná o okresy. Zaměřují se především na potírání trestné činnosti. Policisté se v rámci obvodních odděleních dále zabývají *přestupkovým a trestním řízením*, kde řeší zejména kriminalitu týkající se majetku a nejrůznější delikty. V neposlední řadě se uplatňují v rámci *preventivní činnosti* (Policie České republiky, 2017).

1.1.2 Policie očima veřejnosti

Institut policie je v rámci veřejnosti vnímán poněkud rozporuplně. Ze stran lidí nepanuje k policii zřejmě taková úcta a respekt, jak by se dalo čekat. Můžeme říct, že k ostatním složkám bezpečnostních sborů, jako jsou třeba hasiči, mají lidé daleko větší úctu. Postavení tohoto institutu výrazně ovlivňuje také vláda, která svým přístupem buď zvyšuje nebo snižuje její významnost a potřebnost. Ať se už jedná o celkové naladění společnosti nebo finance či pravomoci, které jsou policii vyčleňovány (Velikovská, 2016).

Nesvadba (2009) poukazuje na to, že spojitost mezi policií a širokou veřejností je značně složitá. Mějme na paměti, že policie vždy zaštiťuje a brání veřejné blaho. Problém však nastává, když si uvědomíme, že ono veřejné blaho je tvořeno jednotlivými osobami, které požadují, aby právě jejich potřeby a zájmy byly obhajovány.

Kääriäinen (2007) se ve svém výzkumu zabýval důvěrou společnosti vůči policii. Tento výzkum prováděl v 16 evropských zemích, včetně České republiky. Tuto důvěru v policii zkoumal v souvislosti s korupcí státních úředníků v daném státě. Došel k závěru, že v zemích, kde dochází ke korupci mezi úředníky veřejné správy se snižuje důvěra

obyvatel v policii. Podle výsledků této studie se Česká republika umístila na spodních příčkách, konkrétně na samém posledním místě.

Naopak výzkum, který byl prováděn neziskovým ústavem STEM (2017) přinesl vesměs pozitivní výsledky. Účastnili se jej plnoletí obyvatelé České republiky – konkrétně 1023 probandů. Zjistilo se, že až 65 % občanů věří službám policie. Toto číslo je více než povzbudivé, jelikož od roku 1993 nikdy takto vysokého procenta důvěry nebylo dosaženo. Dále bylo zjištěno, že skoro polovina obyvatel věří ve schopnost orgánů činných v trestním řízení. PČR není nikterak v jednoduché situaci, protože téměř v každé době musí potvrzovat svou důvěryhodnost. Velkou důvěru vkládali lidé policii především v roce 2002, kdy republiku zasáhly povodně. V posledních letech však lze pozorovat průběžný růst důvěry v PČR.

1.2 Pracovní doba policisty

Pokud si uvědomíme, že každý člověk tráví velké procento svého času v zaměstnání, není divu, že nás pracovní doba bude určitým způsobem ovlivňovat. Není jedno, zda člověk pracuje pouze přes den, v noci nebo na směny. Pracovní doba zasahuje jak do cirkadiánního rytmu člověka, tak do osobních či rodinných vztahů. Pokud vezmeme v potaz ještě skutečnost, že profese příslušníka PČR klade na člověka obrovskou psychickou náročnost, je zřejmé, že nastavení pracovní doby se nutně musí odrážet v životě policisty.

Základní pracovní doba příslušníků PČR činí za týden 37,5 hodin. Je rozložena buď pravidelně nebo nepravidelně v **jednosměnném, dvousměnném, třísměnném** nebo **nepřetržitém** provozu (Policie ČR, 2017). Výše uvedené informace můžeme považovat za „formální“, ovšem v běžné praxi se to může značně lišit. Na některých obvodních odděleních se uplatňuje jednosměnný provoz, což znamená, že policisté se střídají někdy co 8, někdy co 12 hodin a nepracují každý den v týdnu. Tímto režimem se řídí hlavně příslušníci pracující v rámci přestupkového a trestního řízení. U hlídkové služby se zase uplatňuje nepřetržitý provoz, kdy se policisté střídají po 12 hodinách a pracují i v noci. Stejně tak tomu je u dozorčí služby (Služebně zařazený pracovník, osobní sdělení 12. března 2021).

Člověk, který pracuje na směny, se od ostatních lidí bude vždy lišit svým životním stylem. Jedná se především o to, že takovýto člověk, v tomto případě policista, má narušený svůj běžný spánkový režim. Nebude žádným velkým překvapením, že policisté, kteří mají časté noční směny, se uchylují k užívání sedativ, protože mají problémy s usínáním. Nebo

naopak holdují velkému množství kofeinu nebo jiných stimulačních látek, aby dokázali vydržet dlouho vzhůru. Neusnout během druhé a šesté hodiny ráno se stává téměř nadlidským úkolem (Kirschman, 2015).

Presser (2000) prováděl studii, ve které se zaměřoval na to, do jaké míry ovlivňuje pracovní doba manželský vztah. Zjišťoval, jaký vliv má na manželské soužití fakt, když někdo pracuje na směny, večer nebo v noci, v závislosti na sňatky končící rozvodem nebo rozchodem do 5 let. Tato studie byla prováděna na základě vzorku 3 476 manželských párů, díky kterým bylo zjištěno následující. Pokud jeden z partnerů pracuje na směny, je důležité neopomenout, že na kvalitu manželství má vliv především přítomnost dětí, pohlaví partnera a uplynulá doba manželství. Manželskou nepohodu výrazně zvyšuje práce v noci. Nedostatek spánku je proto častým zdrojem napětí.

1.3 Rizika práce policisty

V této podkapitole uvedu některá možná rizika při vykonávání policejní činnosti. Záměrně uvádím „některá“, jelikož není cílem této práce vyjmenovat a blíže specifikovat všechna hrozící ohrožení a nebezpečí. Nýbrž jen okrajově zmínit nejčastější rizika související s možnou potřebou psychologické pomoci a péče.

Ježková (2013) upozorňuje na skutečnost, že řada osob dopouštějících se trestného činu se nebrání možnosti použít na policistu střelnou zbraň. V jiných případech se může jednat i o zbraně jako je nůž či sekera nebo nejrůznější tyče, obušky či spreje. Je tedy zřejmé, že policisté při svém výkonu práce riskují jak své zdraví, tak v mnoha případech také svůj holý život ve prospěch druhých lidí. Toto se netýká jen policistů v rámci speciálních útvarů, ale především policistů pořádkové policie, kteří se opakovaně setkávají s potenciálními útočníky.

Brandl a Stroshine (2003) prováděli studii, ve které se rovněž zaměřovali na možná nebezpečí, týkající se vykonávání policejního povolání. Upozorňují na fakt, že většina výzkumníků se upíná spíše k možným útokům a vraždám policistů místo toho, aby zohledňovala v prvé řadě úrazy a nehody vzniklé při práci. Závěry této studie však hovoří o tom, že útoky na příslušníky policie, závažná zranění či smrt, lze považovat za výjimečné a ojedinělé situace. Úrazy, které mohou policistům hrozit, se týkají převážně nehod, kdy se jedná o drobná zranění nebo konfrontace s agresivními lidmi. Dále jim může hrozit nakažení infekčními nemocemi – plané neštovice, vši, hepatitida nebo HIV.

1.4 Náročné situace v policejní praxi

V poslední části této kapitoly podotknu některé z možných náročných situací vztahujících se k policejní práci. Uvedené situace se týkají především pořádkových policistů a jejich výkonu služby. Příslušníci policie se musí v rámci své profese naučit počínat si s nejrůznějšími typy lidí. Mnohdy se jedná o velice závažné situace, které jsou otázkou života a smrti. Není proto jednoduché vždy zachovat chladnou hlavu a jednat s rozvahou.

Policisté, jejichž každodenní pracovní náplní je spisová činnost a vyslýchání osob, se nevyhnou lidem, kteří si na oddělení chodí neustále stěžovat. Podávají stížnosti na chod oddělení, na jednotlivé pracovníky, a dokonce i na lidi obecně. Jejich jednání může mít někdy dokonce takové následky, že policista je vyšetřován pro své údajné pochybení Generální inspekcí bezpečnostních sborů (dále jen GIBS) (Služebně zařazený pracovník, osobní sdělení 8. ledna 2021). Tyto osoby se odborně nazývají **kverulanti**. Pojmem kverulant by se dala označit osoba, která je vytrvalá ve svém neustálém stěžování si. Smutným faktem je, že v nemalém procentu případů se lidé pouze snaží „zabít“ nudu (Donley, 2012).

Matoušková a Spurný (2005) hovoří o náročnosti komunikace s jedincem, který je **obětí domácího násilí**. Policista má za úkol nastolit bezpečné a důvěrné prostředí. Zásadní je klidný, empatický a chápatel vztah k oběti domácího násilí. Dále by měl být poskytnut prostor pro sdělení pocitů oběti. Zásadní je projev skutečného zájmu o člověka, který se v takto tíživé situaci nachází. Policista by měl být schopen poskytnout relevantní informace o možných variantách řešení. Neměl by opomenout ani nabídku eventuální pomoci ze strany policie a ostatních příbuzných organizací.

Čírtková (2015) uvádí, že výjimečnou událostí není ani setkání s **psychicky narušeným jedincem**. Při kontaktu s člověkem, který vykazuje psychotické příznaky, musí policista jednat uvážlivě. Větší nebezpečí může hrozit u začínajících příslušníků policie, kteří se snaží uplatňovat především fyzickou sílu v zájmu bezpečnosti. Dále také u policistů, kteří slouží už roky a „přesně ví“, jak s takovým člověkem zacházet. Později může dojít k nepříjemnému překvapení, když až na psychiatrické klinice zjistí, že pachatel měl v kapse nůž. V tu chvíli policistovi dojde, proč se celou cestu snažil sáhnout do své kapsy.

Dalším poměrně častým případem je výjezd za **sebevrahem**. Ve většině případů jsou to právě hlídkující policisté, kteří přijíždějí k těmto lidem jako první. Musí se tedy spolehnout jen sami na sebe a začít okamžitě jednat. Od operačního důstojníka jim přichází

jasné instrukce. Mají doslova jen pár minut na to, aby si řekli, co budou dělat. Počinání policistů je v mnoha případech opravdu zásadní, jelikož to může být i otázkou života a smrti, jak tomu u sebevražd bývá (Tichý, 2019).

Jednou z nejnáročnějších oblastí týkající se profese policisty je **sdělování špatných zpráv** příbuzným obětí. Jedná se zejména o oznámení úmrtí pozůstalým. Policista nemá po ruce žádný „manuál“, podle kterého by mohl jednat. Musí se spoléhat v prvé řadě na své empatické schopnosti. Je vhodné, aby zprávu o úmrtí policisté předávali ústně, nikoli jen telefonicky. Snažili se především působit lidsky a používat běžnou řeč, nikoli přehnaně spisovnou a formální (Čírtková, 2015).

1.5 Policista a jeho rodina

S velkou nadsázkou by se dalo říct, že velká část rodin, kde některý z členů vykonává profesi policisty, zažívá permanentní obavy a strach o jeho zdraví, případně i o život. Toto povolání je i v široké veřejnosti chápáno jako nebezpečné. Policista netuší, co ho v práci bude čekat, nemůže se předem připravit. Mnohdy odchází do služby s pocitem napětí, jelikož nikdy neví, kdy mu půjde o život (Waters & Ussery, 2007).

Důležitým faktorem v životě policisty je tedy především kvalitní sociální opora, ke které patří rodina, přátelé a blízké okolí. Jelikož je na příslušníky policie kladena velká zátěž – opětovné přesčasy, povinnost být 24 hodin k zastížení či nošení služební zbraně, je to mnohdy právě manželka, která má na starosti veškeré povinnosti se zařizováním chodu domácnosti a starání se o děti (Nesvadba, 2009).

Waters a Ussery (2007) uvádí, že stejně jako každý jiný pracující člověk, i policista si v sobě nosí své těžkosti, starosti a problémy, se kterými se může potýkat v práci. Je velice náročné, umět nechat tyto věci za zdmi práce a netahat si je domů. Vlivem mnohdy tak velkých nároků je zkrátka nemožné si negativní náladu nebrat s sebou domů. Policistovy problémy a špatná nálada se později přenáší nejenom na manželku, ale také na děti.

1.5.1 Manželství

Karaffa et al. (2014) se své studii zaměřovali na možný dopad policejní práce na manželství. Zjistili, že velké množství manželských párů se obává finančních problémů. Od tohoto se odvíjí také fakt, že značná část policistů vykonává přesčasy a bere si služby navíc, aby zajistili svou rodinu. Z toho vyplývá, že čas, který policista může trávit se svou

rodinou se zmenšuje, což vede k dalším rodinným neshodám. V neposlední řadě bylo zjištěno, že manželé pocítují nepříjemný tlak ze strany veřejnosti tykající se chování policie.

Velkým mýtem, který se týká policejní profese je tvrzení, že manželství s policistou nebude nikdy fungovat a vždy skončí rozvodem. Častým důvodem potenciálního rozvodu je to, že velká část řeší své problémy nevěrou. Je důležité mít na paměti, že každá profese má jak své plusy, tak i mínusy. A jinak tomu není ani v tomto případě. Časté noční služby či přesčasy samozřejmě rodinnému životu moc neprospívají. Je důležité si však uvědomit, že tendence k tomu, zda člověk bude či nebude nevěrný není jen otázkou jeho povolání, ale především otázkou jeho osobnostních rysů a toho, jak je zvyklý řešit případné problémy a nesnáze života (Kirschman, 2015).

Výše zmiňovaný výrok potvrzuje také Miller (2007), který popisuje, že riziko rozvodů, kdy jeden z párů je zaměstnán jako policista, není nikterak vyšší než u běžné populace. Rovněž uvádí, že manželskému soužití nepomáhají dlouhé směny, kdy policista tráví velké procento svého času mimo domov. K nevěrám může rovněž „svádět“ denní kontakt s mnoha nejrůznějšími typy lidí, kdy s některými si může začít policista rozumět více. Stěžejním faktem je skutečnost, že pokud se člověk rozhodne být svému protějšku věrný, žádná práce ani pokušení ho nedonutí začínat s podváděním partnera.

2 PROFESNÍ TĚŽKOSTI POLICISTY

V následující kapitole se věnuji častým a podstatným „negativním“ aspektům spadajících do odvětví policejního života. Záměrně píšu „negativní“, protože každá náročná a zatěžující situace nás určitým způsobem posouvá dál a otevírá nové obzory života. Velkou část zaujímá podkapitola „Stres“, jelikož je to právě stres, který hraje ústřední roli v životě policisty. Blíže jsou ovšem popisovány i ostatní pojmy týkající se policejní praxe. Výčet těchto možných obtíží, které mohou příslušníky policie potkat, rozhodně není kompletní. Jsou však zdůrazněny ty nejčastější a stěžejní aspekty.

Profese policisty se od jiných povolání liší obzvláště svou náplní práce. Tato práce obnáší především velkou dávku stresu, značné riziko a nebezpečí týkající se nejrůznějších situací. Obtížnost tohoto povolání můžeme posuzovat jak z hlediska fyzické, psychické, tak i morální stránky. Policista je v mnoha situacích nucen jednat okamžitě, bez delších prodlev na rozmyšlenou. Často v rámci sekund musí umět posoudit možné dopady svého jednání. Tato skutečnost s sebou přináší jistý tlak, jelikož v každé situaci musí brát ohled na individuální potřeby jedince, ale zároveň jednat ve jménu zákona (Nesvadba, 2009).

I ze strany široké veřejnosti je mnohokrát opomínán fakt, že policista je v první řadě hlavně člověk, který mimo svou práci má také svůj osobní či rodinný život. Toto povolání nicméně na člověka klade velké požadavky a nároky, a to hlavně ze strany samotné organizace. Je tedy pochopitelné, že pokud je osoba vystavena takovéto fyzické i psychické zátěži, přináší to s sebou určitá úskalí (Waters & Ussery, 2007).

2.1 Stres

Definice stresu nám říká, že je to „*fyziologická odpověď organismu na nadměrnou zátěž neúnikového druhu, která vede ke stresové reakci*“ (Hartl & Hartlová, 2010, 555). Hovoříme o tzv. nadlimitní zátěži, což je určitá konkrétní stresogenní situace. Touto situací může být buď pouze jeden jediný stresor nebo určitá souhra více stresorů zaráz. Ukázkovým příkladem může být úmrtí blízkého člena rodiny, ale také velké množství běžných každodenních starostí, které se v jednu chvíli nakupí a zkrátka danému člověku „přerostou přes hlavu“ (Křivohlavý, 2009).

Stres tedy obecně chápeme jako určitou zátěž, tlak nebo napětí. Je třeba však mít na paměti, že stresová reakce je přirozenou součástí organismu člověka. Je to odpověď našeho organismu na stresor, a to buď na reálné nebo nereálné nebezpečí. Stresorem je myšlen určitý podnět, který stres vyvolává. Nezapomínejme však na to, že každý člověk reaguje na stres rozdílně (Andršová, 2012).

Dle Paulíka (2017) může stres nastat ve dvou situacích. První z nich je, pokud podněty, kterým jsme vystavováni, jsou nadměrně silné. Nároky těchto podnětů vyžadují po jedinci reakci, která je značně náročná. Mohou to být také stimuly, které jsou pro nás obtěžující nebo jich je tolik, že jejich nahromadění je nad naše síly. Stres vzniká také v druhém případě, a to, když jsou nároky na nás velmi malé a nejsme dostatečně stimulováni. Některé věci nás mohou stresovat i dobou svého působení.

Část lidí se snaží ve stavu nadměrné zátěže změnit životní styl. Jinak si organizují svou práci, snaží se lépe zacházet se svým časem, odpočívat a relaxovat a v neposlední řadě si dopřávat více spánku. Jiní lidé zase nacházejí pomoc ve svých blízkých. Uváděné postupy, jak nakládat se stresem bychom mohli považovat za „správné“. Existují však také neadekvátní způsoby, které naši situaci budou spíše zhoršovat. Hovoříme o užívání alkoholu, drog, léků či cigaret (Paulík, 2017).

Al-Humaid, el-Guebaly a Lussier (2007) se ve svém článku zaměřovali právě na poznatek užívání návykových látek mezi policisty. Zajímavým zjištěním se jevil poznatek, že alkohol je mezi policisty nejen běžně užíván, ale zároveň je brán jako součást policejní kultury. Jedná se o způsob, jak se vyrovnat s případným napětím a stresem během dne.

2.1.1 Policejní stres

V policejním prostředí se stává stres ústředním pojmem. Důvodem je převážně skutečnost, že je jednou z častých příčin pracovní neschopnosti nebo dokonce důvodem k odchodu ze služby. Policejním stresem je myšlena jakákoliv situace, kterou většina policistů pociťuje jako stres či určitou zátěž nebo vypětí a je spjata s emocionálním a fyzickým doprovodem (Čírtková, 2015).

Kirschman (2015) uvádí tyto faktory, které u příslušníků zákona vyvolávají stres:

- špatné vybavení
- nevyhovující vedení

- nedostatečná podpora nadřízených
- nedostatek zpětné vazby a ocenění ze stran nadřízených
- špatná komunikace
- nesrozumitelně zadávané úkoly
- nevhodné rozdělení směn zaměstnanců
- upřednostňování určitých policistů
- malá informovanost týkající se náročných situací
- velmi mála podpora rodinného života

Mareš (2012) zmiňuje ještě další činitele způsobující stres u pomáhajících profesí. Jednou z těchto profesí je samozřejmě i policejní povolání. Řadíme zde:

- přírodní katastrofy
- zásah při požárech
- agresivní chování
- výbuchy
- střelba

Z výsledků výzkumu prováděných Demou, Hale a Hunt (2020) dále vyplývá, že mezi hlavní stresory související s policejní prací patří zejména pracovní role, dlouhá pracovní doba, pracovní vyčerpání a organizační struktura – vedení a organizační změny. Byl ale také zjištěn důležitý poznatek, a to, že pracovní zkušenosti a osobní kvality policistů ovlivňují možné reakce na stres.

Výzkum vztahující se ke stresu policistů uskutečnili i Adamová a Vtípil (2012). Stresem zde byla myšlena situace, která svou mírou přesahovala únosnou zátěž. Tohoto výzkumu se zúčastnilo celkem 128 respondentů. Jednalo se jen o muže, jelikož žen ve speciálních útvech je poměrně malé množství. Policisté byli rozděleni na dvě skupiny – řadoví policisté a policisté speciálních útvarů. Z výsledků výzkumu vyplývalo, že **řadoví policisté** považovali za stresující následující situace – neadekvátní služební příjem, nadměrná administrace a obava z nedostatku sociálních a existenčních jistot. U policistů speciálních jednotek byly výsledky dosti podobné. Zajímavé bylo zjištění, že řadoví policisté obecně připisovali všem situacím vyšší míru stresu než policisté ze speciálních jednotek.

Další výzkum, který byl proveden policejním Zdravotnickým ústavem v Brně se rovněž zaměřoval na stresující aspekty práce policistů. Zapojilo se více než 1100 policistů

různých složek na jižní Moravě. Naprostá většina probandů uvedla jako nejvíce zátěžový činitel nadbytečnou administrativu. Policisté tráví velkou část své služby vypisováním nejrůznějších formulářů, žádostí nebo oznámení. Toto hledisko bylo jako zatěžující a stresující nejvíce vnímáno v rámci hospodářské kriminality, na **obvodních odděleních**, odděleních dopravní policie a na odboru obecné kriminality (Troníček, 2008).

Další faktory vyplývající z výzkumu, které policisté uváděli jako zátěžové, byly špatné pracovní vybavení, nevyhovující nadřizení, malé platové ohodnocení, nedostatek zaměstnanců a nízké společenské hodnocení profese (Troníček, 2008).

2.2 Trauma

Záměrně jsem tuto podkapitolu umístila ihned poté, co jsem blíže specifikovala pojem stres. Ač se to na první pohled nemusí zdát, stres a trauma mají k sobě velice blízko. Dalo by se říct, že dlouhotrvající stres může mít za následek vznik traumatu, kdy organismus není schopen takto velkou dávku stresu zpracovat. Toto je jen velice „laické“ vysvětlení, proto zde pro upřesnění uvádím platnou definici.

„Traumatická událost je zážitek, který téměř u každého člověka vyvolá v době ohrožení pronikavou tíseň a výraznou stresovou reakci. Vsměs jde o události, při kterých jde o ohrožení života, zdraví, tělesné či psychické integrity nebo nejdůležitějších hodnot. Událost se stává traumatickou, když z různých důvodů překročí schopnost člověka emočně ji zvládnout. Mluvíme o emocionálním zranění“ (Praško et al., 2003, 21).

Trauma může mít u člověka nejrůznější projevy. Mezi ty základní řadíme zvláště změny v projevu emocí, zvýšenou úzkostnost, pocit ztráty jistoty a bezpečí. Změna se týká i oblasti myšlení, kdy dochází k narušení objektivity. Jediněc nezvládá myslet objektivně a s nadhledem. Prožitek traumatu se samozřejmě projeví i v oblasti chování, kdy se člověk v některých případech více stáhne do sebe a v jiných zase může působit více agresivně a nepřátelsky (Vágnerová, 2014).

Hartley, Sarkisian, Violanti, Andrew a Burchfiel (2013) uskutečnili studii související s výskytem traumatických událostí u policie. Přičemž dospěli k závěrům, že až 60 % mužů a 46 % žen byli při vykonávání policejní práce svědkem nebo se přímo traumatické události účastnili, a to více než v pěti případech. Zajímavým se jevil i fakt, že více než tři čtvrtiny policistů uvádělo, že zažilo za poslední měsíc nějakou traumatickou událost. Jako nejčastější traumatizující události byly uváděny dopravní nehody, napadení, přítomnost u nelehkých

událostí, kdy jsou dospělí nebo děti těžce zraněny nebo zemřely na následky týrání. Další výzkum prováděný Patterson (2001) uváděl, že policisté zažijí za půl roku přibližně tři situace způsobující trauma.

2.2.1 Posttraumatická stresová porucha

Mareš (2012) uvádí, že posttraumatická stresová porucha anglicky „*posttraumatic stress disorder*“ (dále jen PTSD) se objevuje po prožití traumatické události, ale až s odstupem určitého času. Člověk trpící PTSD znovu prožívá dané trauma a ožívují se mu veškeré vzpomínky. Všimnout si můžeme převážně skutečnosti, že daný jedinec není schopen prožívat emoce. Typické jsou projevy úzkosti, deprese a v nejhorším případě i myšlenky na sebevraždu. Dochází také ke stranění se okolí. Zmiňovaný stav lze pozorovat v rádech týdnů až měsíců. Ve výjimečných případech se může jednat o trvalý stav se značnou změnou osobnosti, která je neměnná.

Řada odborníků se snaží přijít na to, proč se u některých lidí PTSD rozvine a u jiných ne. Dá se konstatovat, že to, jak budou policisté zvládat stresové a krizové situace spojené s potenciálním traumatem, se odvíjí od toho, jak zvládají takovéto situace obecně (Kirschman, 2015). Mezi mimořádné situace, které mohou u policistů vyvolat PTSD patří přírodní katastrofy, požáry, dopravní nehody nebo teroristické útoky. Všechny popisující okolnosti překračují běžný rámec možných životních událostí (Čírtková, 2015).

Green (2004) ve své studii provádějí na policistech dospěl k závěru, že policisté jsou vystaveni celé řadě traumatizujících situací během výkonu své služby – fyzické napadení, nehody vzniklé při pronásledování pachatele, přítomnost u obětí náhlé smrti. Setkání se s těmito traumatizujícími událostmi může zvyšovat riziko vzniku PTSD. Pravděpodobnost rozvoje hrozí především při útocích nebo vraždách. Bylo zjištěno, že příslušníci zákona mají tendenci konzumovat více alkoholu a snažit se méně myslet na již prožité trauma než civilní občané trpící PTSD.

2.3 Frustrace

Mnoho lidí skrze své povolání zažívá nedocenění a v jistém smyslu i opovržení nad svou prací. Bohužel i policista při výkonu své služby může zažívat výše uvedené pocity. Hovoříme o frustraci, a to jak profesní, tak i osobní. Výsledky policejní práce ve spoustě případech nejdou vidět, což může pociťující frustraci jen podporovat. Často se také zdá,

že zákon stojí spíše na straně pachatele než naopak, jak by tomu mělo být. Proto policisté ve vypjatých situacích řeší problémy formou agrese, racionalizace či fixace (Nesvadba, 2009).

Je na místě v první řadě uvést, co to vůbec frustrace znamená. Dle přesného vymezení je frustrace „*neočekávaná ztráta naděje na uspokojení subjektivně důležité potřeby*“ (Vágnerová, 2014, 40). Typickým prožitkem je zklamání, rozladěnost a nejistota člověka. Frustrací může být myšleno neuspokojení každé lidské potřeby nebo jen opravdu důležité životní potřeby. Nejčastější odpovědí na frustraci je agrese. Od toho se odvíjí skutečnost, že velké procento trestných činů bylo spácháno vlivem nepřiměřené reakce vzniklé frustrací (Pavlovský, Malá, Procházka, & Šrutová, 2012).

Cebulak (2001) upozorňuje na poznatek, že věcem, jako jsou problémy, morální dilemata a frustrace spojené s policejní prací, se nedostává dostatek pozornosti i přesto, že by si to zasloužili. „Denním chlebem“ mnoha policistů je setkávání se s nejrůznějšími lidmi na ulicích, kde je často obtížné zůstat zdvořilý nebo soucitný. Neustále se tedy tváří v tvář potkávají s lidským utrpením, což může vést k pomyslnému vzniku frustrace.

2.4 Krize

Vymětal (2009) vnímá krizi jako situaci, kdy dochází k významnému oslabení důležitých znaků systému. Těmito znaky je myšleno poslání, hodnoty, postoje nebo celkový styl fungování. V rámci krize můžeme hovořit o tzv. životním cyklu krize, kdy ji lze časově ohraničit. Dále rozlišujeme krizi psychickou, ta je charakterizována snížením nebo úplnou ztrátou duševní rovnováhy. Dochází k tomu vlivem střetu s překážkou, kdy není v silách člověka zvládnout ji běžnými způsoby.

Stručně řečeno, můžeme říct, že krize je normální odpovědí na nenormální životní situaci. Je nutno mít na paměti, že krize je vždy taková situace, kterou za krizi člověk považuje. Bezesporu s sebou přináší spoustu negativních aspektů, ale nesmíme zapomínat na to, že vlivem krize člověk dokáže růst, měnit svůj hodnotový systém a mnohdy i najít smysl života (Andršová, 2012).

Důležitým poznatkem je fakt, že krizi může člověk zdotat. Je ovšem náročné mít tuto skutečnost na paměti, když v onu těžkou chvíli nevidíme cestu ven. Rozhodně není cílem vytlačit či zapomenout na to, co se stalo. O zvládnutí krizové situace mluvíme v případech, kdy jedinec opět získá sílu pro vykonávání běžných činností. Pociťuje radost

ze života, dokáže otevřeně komunikovat a sdílet své pocity s ostatními lidmi (Špatenková, Sobotková, Sýkorová, Příhodová, & Dopita, 2004).

Nový (2003) uvádí, že mezi události způsobující krizi policistů patří smrt kolegy, u které je navíc policista přítomen, ohrožení vlastního života, účast při přestřelce, aktivní zapojení v rámci velké dopravní nehody nebo například objevení těl, které se nacházejí v značném rozkladu, kdy dominujícím efektem je převážně „zápach“.

Violanti et al. (2016) se v následující studii rovněž zaměřovali na stresující a krizové události v životě policistů. Závěrečné výsledky napovídaly tomu, že mezi vysoce stresující a krizové situace policisté řadili setkání s týraným nebo mrtvým dítětem, zabití policisty ve službě a s tím související zabití kolegy, služební výkon, při kterém dochází k použití nadměrné síly a fyzický útok na druhou osobu. Muži ještě dále jako častý stres podotýkali přítomnost u soudního řízení v rámci ověření jejich právního jednání.

2.5 Syndrom vyhoření

Když jsem se svého bratra policisty zeptala na to, zda ve svém okolí vnímá a vidí u kolegů možné náznaky vyhoření, s úsměvem mi podotkl, že u většiny z nich. I toto bylo pro mě jistým impulsem, abych této tématice věnovala nemalou pozornost. O pojmu syndromu vyhoření slýcháme na každém kroku. Lidé o tom mluví, média člověka zahlučují těmito zprávami a s velkou nadsázkou si troufám říct, že se to v dnešní době bere jako „součást povolání“.

Hartl a Hartlová (2010) hovoří o úplné ztrátě profesního nebo osobního zájmu. Týká se obzvláště lidí, kteří vykonávají tzv. pomáhající profese. Člověk trpící vyhořením pociťuje smutek, zklamání či hořkost života. Ve své práci nevidí smysl ani poslání, jako tomu mohlo být dříve. Život se pro daného jedince stává stereotypem a rutinou, kterou musí jen přežít. Je tedy zřejmé, že jistou „prevencí“ se stává schopnost vidět smysl svého života či profese za každých okolností a mít na paměti, že jsem potřebný a důležitý.

Syndrom vyhoření tedy nastává u osob, které jsou v intenzivním kontaktu s druhými lidmi. A to důsledkem vyčerpání organismu, které vzniklo působením dlouhodobého stresu. Uvádí se, že skoro až 30 % lidí, kteří pracují s lidmi, tento syndrom potkal (Pešek & Praško, 2016). Mezi konkrétní povolání inklinující k syndromu vyhoření patří zdravotničtí pracovníci, psychologové a psychoterapeuti, učitelé, vězeňští pracovníci a v neposlední řadě také policisté a kriminalisté (Kebza & Šolcová, 2003).

Křivohlavý (2009) rozděluje příznaky na subjektivní a objektivní. Mezi **subjektivní příznaky** řadí velkou únavu, narušenou pozornost, podráždění, negativismus a změnu sebehodnocení. Člověku chybí potřebná životní energie a nadšení se vrhnout do věcí s chutí. Se syndromem vyhoření se pojí pocit úplné prázdnoty a nicotnosti existence. O **objektivních příznacích** hovoří v případě několikaměsíčního snížení celkové výkonnosti člověka. Tohoto si povšimnou zejména členové rodiny, kolegové v práci nebo potenciální lidé, se kterými se daný jedinec stýká a komunikuje. Syndrom vyhoření se u lidí projevuje v různé intenzitě s ohledem na jedinečnost každé lidské bytosti.

V zahraničí se snaží policejní psychologové předejít vyhoření policistů formou pravidelných návštěv u psychologa. Konkrétní psycholog se poté zajímá o to, zda nasazení policisty do různých výkonů a zásahů neohrozilo integritu jeho osobnosti, jeho psychiku, a hlavně spolehlivost související s výkonem povolání. Tyto „prohlídky“ podstupují především příslušníci policie, kteří velkou část své služby tráví v kriminálním prostředí. Za nic výjimečného se nepovažuje ani sezení s policejním psychologem po použití služební zbraně (Čírtková, 2015).

Polská studie, kterou prováděly Basińska a Wiciak (2012) se zaměřovala na syndrom vyhoření u policistů a hasičů. Závěry hovořily o tom, že policisté pocítovali větší únavu a vyčerpání ze své práce než hasiči. Tyto rozdíly mezi zmiňovanými dvěma skupinami lze vysvětlit zejména z hlediska různých pracovních požadavků a pracovní doby. U policistů je vyžadována neustálá bdělost a pozornost, což může mít za následek vznik akutní únavy. Dalším zdrojem stresu a únavy policistů se rovněž stávají přesčasy. Mnohdy i samotné volno mezi směnami je kratší, než uvádí zákon. Takováto situace posléze vede ke zvýšené únavě a následnému syndromu vyhoření.

Bhowmick a Mulla (2020) zase zjišťovali, zda existuje určitá souvislost mezi syndromem vyhoření a osobnostními rysy. Výsledky naznačovaly, že určité rysy osobnosti, jako je příjemnost a svědomitost, významně napomáhají osobnímu úspěchu. Kdežto neuroticismus předpovídá spíše emoční vyčerpání. Autoři vlivem těchto zjištění dospěli k závěru, že za stejných pracovních podmínek nejsou všichni zaměstnanci stejně zranitelní vůči vzniku stresu nebo syndromu vyhoření, protože velkou roli hrají osobnostní dispozice.

3 SLOŽKY POSTTRAUMATICKÉ INTERVENČNÍ PÉČE

V předposlední kapitole teoretické části se již blíže zaměřím na konkrétní možnosti psychologické podpory a pomoci mezi příslušníky PČR. V jednotlivých podkapitolách budu podrobněji specifikovat dílčí složky posttraumatické intervenční péče. Na závěr krátce popíšu i možnost využití kolegiální podpory, která je policistům nabízena. Uvědomuji si, že poslední jmenovaná forma pomoci přímo nespadá pod PIP, ale v rámci zpracování této práce považuji za důležité to alespoň okrajově zmínit.

Kdybychom chtěli popsat PIP ve zkratce, hovořili bychom o systému podpory zaměstnanců. Dříve se tato pomoc ve většině případů orientovala jen na příslušníky PČR, občanské zaměstnance a jejich rodinné příslušníky, kteří se ve svém životě dostali do složité a těžké situace. Mohlo se jednat o osobní nebo rodinné problémy, v případě policistů dále použití střelné zbraně, zranění či úmrtí kolegy nebo ohrožení vlastního života ve službě. Dnes je však jejich role působnosti širší (Velikovská, 2016).

Cílem této odborné pomoci je co nejvíce snížit možný výskyt rizik, které se s profesí policisty pojí. Členové týmu PIP jsou vždy připraveni, nabídnout potřebnou podporu v mimořádných situacích. Jejich snahou je pomoci policistům zvládat nelehkou policejní pracovní činnost, zátěž a stres. PIP je tvořena policejními psychology, duchovními a interventy z řad policistů, občanských zaměstnanců Ministerstva vnitra ČR a PČR, kteří prošli specializovaným výcvikem tomu určeným (Voska, 2017).

Je třeba si uvědomit, že pokud jako odborníci chceme někomu pomoci, musíme se držet určitých obecných pravidel, jak jednat s potenciálními klienty. Kirschman (2015) připomíná, že základem úspěšné psychologické pomoci je v první řadě navázání a vytvoření důvěry mezi klientem a odborníkem, který službu nabízí. Významnou roli hraje diskrétnost. O daných lidech se neshromažďují žádné záznamy ani se osobní informace nepředávají třetím osobám. Nedodržet pravidlo diskrétnosti se smí jen ve velmi závažných případech, například pokud by klient mohl být nebezpečný sobě nebo druhým lidem.

Z toho vyplývá, že poskytování psychologické péče v rámci PIP je vázáno určitými etickými zásadami. K těm na prvním místě patří zmiňovaný princip **diskrétnosti**, podobný

lékařskému tajemství. Dále jsou všichni poskytovatelé služeb PIP svázáni **mlčenlivostí**. Tato mlčenlivost se vztahuje na veškeré sdělení získané při rozhovoru. Pokud policista volá na anonymní linku pomoci v krizi, nikdy se nepředstavuje jménem, stejně tak ani zaměstnanec linky, jak už nám napovídá samotný název. Neméně důležitou součástí je zaručení **anonymity**. Toto vše je postaveno na zásadě **dobrovolnosti**. Nic z toho, co se odborník od policisty dozví, nemůže být použito jednak pro personální ani pro inspekční řízení skrze podstatu **důvěrnosti**. V žádném případě nejsou informace předávány nadřízeným (Vymětal, Voska, Toman, Jungwirthová & Urban, 2010).

3.1 Policejní psycholog

Profese policejního psychologa je velice různorodá, ale zároveň také odborně náročná práce. Uchazečem o tuto pozici se může stát už absolvent jednooborové psychologie. Je nutné, aby však měl nejen znalosti týkající se základních psychologických disciplín, ale rovněž i vědomostí související s forezní (soudní) psychologií a psychologií kriminální. Z tohoto plyne též nezbytná znalost práva. Samozřejmostí je aktivní zájem o znalost policejních aktivit a veškerých jejich činností (Čírtková, 2015).

Mezi hlavní náplň práce policejního psychologa patří zejména výběr a následná příprava personálu. Policejní psychologové vybírají z řad uchazečů vhodné kandidáty na pozici policisty. Jejich úkolem je dále se vyjadřovat ke složitým případům nebo problematickým pracovním výkonům, kdy dochází například k pochybení ze stran buď jednotlivce nebo skupiny při policejních zákrocích. V neposlední řadě se podílejí na prevenci kriminality a styku s veřejností (Čírtková, 2015).

Aumiller a Corey (2007) popisují další možnosti působení policejního psychologa. Jedná se o poskytnutí pomoci zaměstnancům policie. A to v případě pracovních starostí, s potížemi souvisejícími se zneužíváním návykových látek, s manželskými a rodinnými starostmi a s problémy v důsledku stresových situací. Policejní psychologové nabízí možnost individuální terapie nebo poradenství jak pro policisty, tak pro členy jejich rodiny. Navíc ještě manželům a rodinným příslušníkům mohou psychologové poskytnout informace o pracovních podmínkách a druzích stresu, kterým policisté dennodenně čelí a o účinných způsobech podpory.

Enenkelová (2000) hovoří o tom, že policejní psycholog se dále může uplatnit jako policejní vyjednaváč. Nutnost školit psychology jako vyjednaváče vyplývá z nelichotivé

skutečnosti, a to stále se zvyšujícího počtu závažných trestných činů a náročných situacích, kdy policista musí mnohdy jednat okamžitě tak, aby snížil možné negativní dopady. Jedná se o události, kdy je policista nucen jednat s agresorem, zasahovat u domácího násilí či u sebevražedných pokusů. Policejní vyjednávač je také nezbytný v situacích, kdy se jedná o únosy letadel nebo při zadržování rukojmích.

Papazoglou a Tuttle (2018) ve svém článku zdůrazňují, že psychologická péče o příslušníky policie je nezbytná a žádoucí. Stres a trauma považují za stěžejní aspekty policejní práce, jelikož právě jejich působení má dopad na psychickou pohodu a zdraví, což souvisí rovněž s plněním pracovních povinností. Z výsledků ovšem plyne, že policisté nejsou nakloněni k využívání psychologických služeb a jsou k nim často spíše skeptičtí. Proč tomu takto je, není úplně zřejmé. Autoři uvádějí několik možných vysvětlení. Jedno z nich tvrdí, že psychologové plně nerozumí policejní práci. Mimoto dotazy odborníků směřující k osobním a nejranějším zkušenostem člověka jsou považovány za zbytečné a nemístné. Někteří z nich to dokonce vnímají jako „zesměšňování“ své policejní identity.

Naopak zjištění, které přináší jiná studie, týkající se psychologických služeb policistům, je vesměs pozitivní. Hovoří o tom, že většina důstojníků vyjádřila obecnou ochotu k tomu využít psychologa nebo terapeuta. Navíc pokud se jednalo o služby mimo policejní organizaci, ochota byla ještě větší. Až 79 % policistů uvedlo, že využívá některou z forem psychologických služeb (Tucker, 2015).

3.2 Anonymní linka pomoci v krizi

Anonymní linka pomoci v krizi začala fungovat 14. listopadu 2002. Iniciativou pro vznik této linky byla na jedné straně skutečnost, že mnoho policistů ukončilo svůj život sebevraždou. A na druhé straně stálá snaha poskytnout policistům možnost odborné péče v případech mimořádných životních situací (Jungvirtová, 2008). Anonymní linka pomoci v krizi je linkou důvěry, která poskytuje formu psychické pomoci a podpory pro zaměstnance jak Policie, Hasičského záchranného sboru, Celní správy, Vězeňské služby, GIBS, tak Armády ČR. Není určena pro širokou veřejnost, ale na její služby se mohou obrátit také blízcí zaměstnanců. Tato služba funguje 24 hodin denně. Kromě telefonní pomoci lze využít i e-mail či Skype (Policie ČR, 2020).

Vyškolený pracovník linky se vždy snaží telefonujícímu nabídnout pochopení, podporu a eventuální řešení problémů. V žádném případě nejedná za klienta, pouze mu dává

prostor na to, aby zvážil možná řešení nevyhovující situace. Poskytuje také kontakty na další potřebné odborníky. Nejčastějšími tématy, se kterými se lidé na pracovníky linky obracejí, jsou např. sebevražedné sklony, užívání alkoholu, problémy se zdravím, finanční problémy nebo potíže spojené s prožitím traumatické události (Jungvirtová, 2008).

Langrová (2016) hovoří, že ročně se na linku pomoci dovolá přibližně 800 lidí a délka takových rozhovorů je v rozmezí několika málo minut až po hodiny. Pro srovnání uvádí, že v roce 2010 to bylo pouhých 198 hovorů. Počty volajících jsou odvozeny jednak od všeobecné informovanosti ohledně této pomoci a jednak od vzniklé důvěry ve služby psychologů obecně. Lidé, kteří se obracejí na linku pomoci, většinou hledají pomoc a rady ohledně existenčních problémů. Tito lidé mají pocit, že nezvládají svůj život. Trpí pocitem samoty, nezvládají výchovu dětí nebo mají potíže v práci. Výjimkou nejsou ani jedinci se sebevražednými myšlenkami, stejně jako je uváděno výše.

Amaranto, Steinberg, Castellano a Mitchell (2003) zdůrazňují důležitost poskytování odborné pomoci ohledně psychického zdraví policistů. Především z toho důvodu, aby policisté lépe zvládali stres a pracovali efektivněji. Jako jeden z poskytovaných zdrojů uvádí „*anonymní horkou linku*“. Předpokládají, že určité intervence, jako je např. debriefing po incidentech, jako jsou vraždy, sebevraždy a situace držení rukojmích, zvýšily u policistů povědomí o stresových a traumatických zkušenostech a tím pádem i možnost využívat linku jako pomoc při zvládnutí těchto náročných situací.

Na americkém kontinentu, např. v Kanadě nebo některých státech USA (New York nebo New Jersey), je obdobou naší linky pomoci „*krizová intervenční linka pomoci*“, která je součástí programu COP-2-COP. Jejich heslem je „pomáhat těm, kteří pomáhají nám“. Je tedy určena jako psychologická pomoc pro policisty, hasiče, pracovníky záchranné služby a jejich rodiny. Nabízí vzájemnou podporu a možné další doporučení, jak řešit dané potíže. Poskytuje 24hodinovou nepřetržitou službu. Pracovníci COP-2-COP jsou tvořeni jak dobrovolnými poradci (většinou seniory vyškolenými v krizové intervenci), tak prověřenými odborníky s příslušnými zkušenostmi. Toto vše vede k navázání lepší komunikace a vytvoření důvěrnějšího vztahu, jelikož navzájem si rozumí svým slangovým výrazům (Ussery & Waters, 2006).

Waters a Ussery (2007) popisují jednotlivé kroky ke kterým postupně dochází při telefonické krizové intervenci. Je však třeba podotknout, že uváděné kroky na sebe nemusí

nutně navazovat jeden po druhém, ale někdy mohou probíhat současně nebo se opakovat. Jde o následující postup:

1. Posoudit krizovou situaci.
2. Snažit se o navázání přátelského a terapeutického vztahu.
3. Zjistit hlavní problémy, se kterými osoba volá.
4. Být empatickým a pozorným posluchačem, vnímat emoce volajícího.
5. Zjistit jaké strategie zvládání náročných situací má člověk osvojené.
6. Vytvořit akční plán.
7. Zpracovat plán o následných opatřeních.

3.3 Krizová intervence

Vymětal (2009) popisuje krizovou intervenci jako okamžitou pomoc lidem, kteří se aktuálně nacházejí v tíživé krizové situaci. Účelem je poskytnout onu chybějící psychickou rovnováhu, která vlivem náročné životní situace byla narušena. Krizová intervence zahrnuje jak pomoc psychologickou, lékařskou, tak pomoc právní. V rámci psychologické péče se krizoví intervenenti snaží zaměřit na problém, pracovat s daným jedincem a najít vhodné řešení.

Tento druh pomoci vychází z přesvědčení, že rychlá krizová intervence může u mnoha obětí zabránit uzavření se do sebe a následného odmítnutí další odborné pomoci. Krizoví intervenenti nejčastěji vyjíždějí k případům jako jsou nehody, násilné trestné činnosti nebo sebevraždy. Dochází ke zmenšení rizik negativních dopadů primární viktimizace, ale stejně tak viktimizace sekundární či terciární. Snížení těchto rizik se odráží v celkové kvalitě života jedince (Velikovská, 2016).

S jistou nadsázkou můžeme hovořit o tom, že krizová komunikace je určitým uměním. Informace, které předáváme konkrétnímu člověku, by měly být jasně a stručně formulované. Je doporučován tzv. layered model, což je pravidlo, které říká, že poznatky máme sdělovat od nejjednodušších po nejsložitější. Sdělení bychom měli opakovat a udržovat krátké. To lze chápat buď jako 10 sekund nebo 3–12 slov. Každou jednu špatnou informaci vyvážit nejméně třemi dobrými, vyhýbat se veškerým záporům typu ne, nikdy nebo nikdo. A jako poslední se snažit o to, korigovat neverbální komunikaci, která tvoří důležitou část našeho sdělení (Vymětal, 2009).

Aby byla krizová intervence provedena správně, je zapotřebí vymezit a uvědomit si některé základní složky krize. Za prvé, že nastává konkrétní spouštěcí událost, kterou jedinec pociťuje jako „krizovou“ a navyklými způsoby řešení ji neumí překonat. Pokud tedy obvyklé mechanismy zvládnání selhávají, nastává krize. Za druhé si uvědomit, že nejdůležitější je to, jak danou krizovou situaci vnímá zasažený jedinec. Lidé poskytující tuto pomoc, by měli mít na paměti, že není ani tak významné, co se stalo, ale zejména to, komu se to stalo a jak on sám situaci vnímá (Špatenková et al., 2017).

Canada, Angell a Watson (2010) se ve své výzkumné práci zaměřovaly na působení krizových intervenčních týmů anglicky „*Crisis Intervention Teams*“ v rámci policejních oddělení. Jsou to právě policisté, kteří se mezi prvními setkávají s lidmi v krizových situacích, např. s psychicky nemocnými jedinci, a rozhodují o tom, co se s nimi bude dít dále. V návaznosti na tuto problematiku byly v některých amerických zemích vytvořeny specializované programy, které učily policisty jak jednat v krizových stavech. Ze závěrečných zjištění vyplývá jedna důležitá skutečnost a to ta, že bez ohledu na to, zda příslušníci absolvovali školení nebo ne, vnímali důležitost a dopad tohoto programu na svou duševní pohodu a zdraví.

3.3.1 Konkrétní techniky krizové intervence

Je nezbytné věnovat větší pozornost ohledně psychohygieny lidem, kteří se ve větší míře účastní zatěžujících událostí. Mezi tyto lidi patří také policisté. Pokud se člověk dennodenně setkává s bolestí, strádáním a utrpením druhých lidí, patrně to bude mít vliv na jeho hodnotový systém a celkové chápání života. Navíc i tito lidé, stejně jako ostatní, mívají ještě i své vlastní problémy. Při náročném zásahu je tedy na místě, aby se kladl důraz na psychologickou pomoc, která pomůže danému profesionálovi zmírnit možné negativní dopady na jeho psychiku (Vymětal, 2009).

Baštecká et al. (2005) popisuje dvě základní metody krizové intervence, které se uplatňují u policistů a hasičů – debriefing a defusing. **Debriefing** vychází z přesvědčení, že skupinová sezení mohou pomoci jedincům zasaženým traumatickou událostí, lépe zvládat své pocity, reakce a následné vyrovnání se. Skupina je tvořena 4–20 lidmi, kteří si prošli stejně náročnou situací a vykonávají tutéž profesi. Uskutečňuje se až poté, co si člověk projde prvotním šokem. Cílem je poskytnout pocit, že jejich reakce jsou naprosto přirozené a běžné. Dá se hovořit o tom, že zmenšenou formou výše popisovaného debriefingu je **defusing**. Skupina se skládá z 5 až 10 lidí. Koná se většinou po 3-8 hodinách od prožitého

traumatu, dokud emocionální reakce přetrvává. Záměrem defusingu je uvést jedince do klidového stavu a snížit nutnost další pomoci.

Ireland, Malouff a Byrne (2007) se své studii věnovali účinnosti písemného emocionálního projevu na snížení psychické tísně u policistů. Dospěli k závěru, že policisté, kteří písemně vyjadřovali své emoce po určitém krizovém zásahu, vykazovali nižší úroveň stresu a úzkosti než policisté v kontrolní skupině, kteří tuto možnost intervence neměli. Zjištění, že intervence touto formou přináší pozitivní výsledky je skvělé, jelikož policisté obecně mají tendenci se spíše vyhýbat odborné pomoci po prožité traumatické události.

3.4 Systém kolegiální podpory

Poměrně novou a rozvíjející se oblastí pomoci policistům je systém kolegiální podpory. Voska (2017) se domnívá, že díky vzniku systému kolegiální podpory („*peer support*“) došlo k postupnému rozšíření již existujících služeb a možností, které jsou přítomny u PIP. Jedná se o principy v první řadě dobrovolné a vzájemné psychické pomoci a podpory všem zaměstnancům PČR.

Systém kolegiální podpory má své jednotlivé koordinátory, kteří jsou vymezeni pro každý kraj. Lektorem této formy pomoci se může stát výhradně jen vyškolený psycholog, který obdrží osvědčení o absolvování školení. Postupně předává znalosti a zkušenosti členům kolegiální podpory, kteří mohou své poznatky reflektovat prostřednictvím nabízených supervizí. Cílem v žádném případě není nahradit služby psychologů, nýbrž díky získaným vědomostem a zkušenostem z policejní praxe být pro policisty oporou a nabídnout jim možnost sdílení svých pocitů a problémů. Program kolegiální podpory se stále vyvíjí a v závislosti na to nachází nová uplatnění (Karbanová, 2019).

Jaký efekt bude mít kolegiální podpora na duševní zdraví příslušníků zákona, zkoumala Milliard (2020). Vzájemná kolegiální podpora byla ze stran důstojníků široce přijímána zvláště proto, že se pro ně stala bezpečným a důvěrným místem. Mohli zde bez ostychu a následného úsudku mluvit s ostatními policisty a sdílet soukromé a citlivé informace. Rozšíření pocitu, že policisté nejsou sami spolu s podporou myšlenky, že není „ostuda“ hledat v těžkých životních situacích pomoc, napomohla k uskutečnění změn v současné policejní kultuře. Závěrem je třeba zdůraznit, že kolegiální podpora se pro policisty stala více než jen běžným rozhovorem a přispěla ke zvýšenému povědomí o důležitosti duševního zdraví a jeho péči.

4 AKTUÁLNÍ VÝZKUMY PSYCHOLOGICKÉ PÉČE POLICISTŮ

Poslední kapitola teoretické části se zaměřuje na výzkumy, které byly provedeny v oblasti psychologické péče policistů. Záměrně je uváděn širší pojem „psychologická péče“, jelikož v zahraničí se slovní spojení posttraumatická intervenční péče nepoužívá tak, jako je tomu u nás. Předem bych chtěla upozornit na to, že není známo, že by uváděná problematika byla zkoumána českými autory a ani se mi nepodařilo při rešerši literatury nějaký výzkum dohledat, proto uvádím jen zahraniční studie. Realizace českých výzkumů se konala pouze v návaznosti na stresové situace policistů a ty jsou uváděny v kapitole „*Profesní těžkosti policisty*“, konkrétněji podkapitola „*Stres*“.

4.1 Zahraniční výzkumy

Domnívám se, že i v této pokrokové době, ve které se nacházíme, není psychologická pomoc brána jako něco samozřejmého. Stále se najde spousta lidí, kteří berou psychologa jako poslední štaci a pojem duševní zdraví je jim naprosto cizí. Jak uvádí Royle, Keenan a Farrell (2009), není žádným překvapením, že ani mezi policisty nebude brána tato služba jako pomoc, ale spíše jako určitá „příítěž“. Poněvadž policista má přece být člověk silný, racionální, bez jakéhokoli prožívání emocí, který má sloužit veřejnosti. Následující výzkumy tento výrok do jisté míry potvrzují.

Heffren a Hausdorf (2014) se zaměřovali na policisty po prožití traumatické události, na jejich následné vnímání a pokusy o vyhledání pomoci. Jak je známo, náročné životní situace jsou součástí policejní profese. Jistou nešťastnou zprávou je však fakt, že slovo trauma je pro mnoho policistů cizí nebo naprosto nepřijatelné. Pro ty, kteří si to dokázali připustit, byly nejtypičtějšimi zdroji podpory rodina, přátelé nebo oni samotní. Je potřebné, aby se možnosti využití psychologické podpory dostaly více mezi zorné pole policistů a došlo k většímu povzbuzení tyto služby vyhledávat. Tímto lze zaručit, že policisté zůstanou i nadále schopni jednat v extrémně náročných podmínkách bez následků na duševním zdraví.

Ze stran příslušníků zákona existuje určité stigma související s vyhledáváním služeb pomoci duševního zdraví. V návaznosti na tuto skutečnost byl prováděn výzkum, kterého se zúčastnilo 248 policistů, převážně mužů působících v Texasu a Oklahomě. Bylo zjištěno,

že policisté, kteří trpí stigmatem z možnosti využívat psychologickou podporu, se k samotné nabídce této péče stavěli negativně. Rovněž také účastníci, kteří vnímali negativní postoj veřejnosti vůči jedincům s psychickými problémy (Karaffa & Koch, 2015). Problematika duševních poruch policistů byla dále zkoumána. Jetelina, Molsberry, Gonzalez, Beauchamp a Hall (2020) ve svém výzkumu zjistili, že 12 % policistů trpí nějakou duševní nemocí a u 26 % z nich byla během bádání zjištěna deprese, úzkost, PTSD, sebepoškozování nebo sebevražedné myšlenky. Následně 17 % důstojníků, u kterých byly zjištěny příznaky některých z uváděných nemocí, vyhledalo odbornou pomoc. Policisté mnohdy nevyužívají nabízenou pomoc, jelikož se obávají zneužití sdělených důvěrných informací v rámci oddělení a také se domnívají, že psychologové nerozumí jejich náplni práce.

Podobné poznatky přinesla i výzkumná studie prováděná Ménard, Arter a Khan (2016), která hledala vztah mezi kritickými událostmi, problémy s alkoholem, příznaky traumatu a následným využíváním služeb odborné pomoci. 69 % důstojníků uvedlo, že měli občas nutkání využít psychologickou pomoc, ale naskýtala se řada překážek jako obavy z nedodržení důvěrnosti a z toho plynoucí nedůvěra v oddělení, nedostatek anonymity nebo stigma. Policisté byli přesvědčeni o tom, že existence těchto bariér brání ve využívání pomoci. Vnímali důležitost poskytování pravidelných informací ohledně péče o duševní zdraví a využívání nabízené podpory, než jen pouhé omezování se na služby krizové intervence v nutných případech.

Tucker (2015) došel k názoru, že služby krizové intervence zůstávají nedostatečně využívány, i přes zjištěné důkazy o negativních důsledcích neléčeného policejního stresu. Zkoumal jakou roli hraje podpora ze strany organizace v rozhodování, zda policista využije poskytovaných služeb nebo ne. Vlivem této skutečnosti byly shromážděny data od 673 policistů v Pensylvánii. Výsledky naznačovaly, že pokud policisté vnímali podporu ze strany organizace a nadřízených, nezdráhali se služeb využít. Pokud tomu bylo naopak, příslušníci nechtěli využívat možnosti intervenčních služeb.

Výzkumné studie prezentované v této kapitole ve velké míře hovoří o tom, že služby psychologické péče nejsou ze stran policistů nijak vyhledávány. Jako důvod uvádějí obecnou nedůvěru k psychologickým službám a také jisté stigma, které je s problematikou duševního zdraví a využívání pomoci spojeno. Je třeba usilovat o to, aby informovanost policistů v oblastech psychohygieny byla zvyšována a tím došlo ke snížení nežádoucích účinků při neřešení vzniklých traumatických zkušeností.

VÝZKUMNÁ ČÁST

5 VÝZKUMNÝ PROBLÉM

S tématem posttraumatické intervenční péče jsem se poprvé setkala, když jsem jen tak náhodou, dostala do ruky publikaci Ministerstva vnitra ČR – *Možnosti psychologické podpory v Policii ČR*. Příběhy, o kterých jsem se zde dočetla, ve mně vzbudily určitý zájem se touto problematikou více zabývat. Výrazně tomu také přispěl fakt, že mám bratra, který profesi policisty vykonává, tudíž jsem často konfrontována s tím, jaké jsou mé představy o této práci a jaká je skutečnost.

Kirschman (2015) uvádí, že u policistů často přetrvává iluze, že si vždy se vším poradí, nikdy neztrácí kontrolu a nezažívají pocit bezmocnosti. Toto přesvědčení nalézáme především u začínajících policistů. I já sama se musím přiznat k tomu, že jsem mnohdy tuto iluzi sdílela také. Z mého mylného přesvědčení mě vždy vyvedlo vyprávění mého bratra a zjištění, že nic není takové, jaké se na první pohled zdá.

V této bakalářské práci se zabývám celkovým povědomím policistů o možnostech psychologické podpory a jejich zkušenostech s posttraumatickou intervenční péčí. Zaměřuji se konkrétněji na jednotlivé složky – policejního psychologa, anonymní linku pomoci v krizi a krizovou intervenci. Zajímám se o to, jak se policisté vyrovnávají s náročnými pracovními i osobními situacemi, se stresem či mimořádnými událostmi, které souvisejí s vykonáváním tohoto nelehkého povolání. Výše zmiňovanou skutečnost zjišťuji pomocí realizace rozhovorů se šesti policisty.

6 VÝZKUMNÉ CÍLE A OTÁZKY

Výzkumným cílem mé bakalářské práce je přezkoumat, jaké zkušenosti mají zaměstnanci PČR s PIP. Dále také jak jsou informováni o nabízené PIP a v jakých případech PIP nejčastěji využívají. Jak hovoří Aumiller a Corey (2007) psychologická podpora je policistům nabízena jak v souvislosti s pracovními starostmi, tak i v případě partnerských a rodinných potíží. Je možné využívat buď služeb individuální terapie nebo poradenství.

Domnívám se, že být policistou je zaměstnání, které nejen obstarává peníze, ale zejména je to „životní poslání“, které ale bohužel přináší spoustu obtížných věcí. Jak se ukazuje, mezi nejvíce stresující situace se řadí výše služebního příjmu a úkony spojené s administrací (Adamová & Vtípil, 2012). Toto zjištění podporovaly i výsledky další studie, které ještě navíc uváděly neadekvátní pracovní vybavení, nevyhovující nadřazené nebo nízké hodnocení profese společností (Troníček, 2008).

Zajímalo mě proto, zda tyto a další okolnosti vedou policisty k úvaze a následnému rozhodnutí využít služeb PIP. Heffren a Hausdorf (2014) nicméně uvádí, že postoje policistů týkající se případných traumatických událostí a následné pomoci, nejsou nikterak příznivé. Mnoho policistů se raději snaží pomoci si sami nebo se obracejí na své nejbližší. Jako možná příčina se jeví obava ze zneužití důvěrných informací v rámci oddělení (Jetelina et al., 2020).

Na základě těchto zjištění a za účelem splnění cílů práce jsem si stanovila čtyři výzkumné otázky, díky kterým se snažím ozřejmit problematiku využívání PIP mezi zaměstnanci PČR.

VO1: Které aspekty práce u PČR považují policisté jako stresující a zátěžové?

VO2: V jakých případech a jak často využívají policisté PIP?

VO3: Existují bariéry, které brání policistům využívat PIP?

VO4: Liší se využívání PIP z hlediska jednotlivých služebních pozic?

7 VÝZKUMNÁ STRATEGIE A DESIGN VÝZKUMU

Poté, co jsem si v rámci výzkumné části stanovila výzkumný problém, jednotlivé výzkumné cíle a otázky, bylo na řadě si stanovit také přístup. S ohledem na cíl výzkumu padla má volba na kvalitativní výzkumnou strategii. Existuje celá řada prací, které se touto problematikou zabývaly z hlediska kvantitativního přístupu a snažily se zachytit velké vzorky, které by mohly zobecnit na populaci. Já si však kladla odlišný cíl. Má snaha se upínala k tomu, abych porozuměla každé jednotlivé lidské a „policejní“ zkušenosti a odkryla věci, které bych se např. při vyplňování dotazníků nikdy nemusela dozvědět. Důležitou roli pro mě hrál také samotný lidský kontakt. Troufám si říct, že skrze navázání vřelého a důvěrného vztahu se mi podařilo dozvědět se mnoho cenných a zajímavých informací.

Miovský (2006) uvádí několik základních charakteristik kvalitativního přístupu. Na realitu je možné se dívat z mnoha úhlů pohledu, jde tedy více o její interpretaci než objevení. V kvalitativním přístupu funguje zásada holismu. Chování a jednání člověka se bere jako svobodné, kdy si vybírá z více možností. Určitou výhodou se jeví malá strukturovanost. Tedy možnost změny některých věcí i v průběhu výzkumu a z toho plynoucí zisk bohatých a hlubokých dat. Základem pro dobrý kvalitativní výzkum je navázání příjemného a osobního vztahu s účastníky. Je třeba mít na paměti, že badatel vstupuje do výzkumu vždy s určitými svými zkušenosti, názory a předsudky.

Neméně důležitou částí bylo stanovení výzkumného designu. Zvolila jsem si Interpretativní fenomenologickou analýzu (dále jen IPA). Hlavním cílem této metody je konkrétněji se zaměřit a pochopit danou zkušenost člověka na idiografické rovině. IPA se opírá o tři základní prameny. Mezi ně patří fenomenologie, hermeneutika a již uvedený idiografický přístup. Pracuje se s nižším počtem účastníků a spíše homogenním vzorkem, ale stále zůstává předpoklad toho, že daný vzorek bude dobře reprezentovat zkoumaný jev. Mnohdy je vhodné prezentovat příběh každého jedince zvlášť a zvolit k prezentaci výsledků případovou studii (Koutná Kostínková & Čermák, 2013).

Následně jsem se uchýlila k vymezení konkrétního typu výzkumu, a to mnohonásobné případové studii. Případová studie si bere za cíl co nejpodrobněji popsat a prozkoumat jeden nebo více případů. Zaměřuje se na konkrétní charakteristiky

zkoumaných případů. Prostřednictvím této studie se snažíme co nejlépe s daným případem seznámit a porozumět všem jeho složitostem. Jsou uváděny 3 důvody, proč realizovat zrovna tento typ výzkumu. První z nich zní, že díky případové studii se naučíme a dozvíme mnoho věcí o dříve neznámé situaci. Dále fakt, který nám ulehčí porozumění podstatným stránkám problematické oblasti výzkumu. A v neposlední řadě nám případová studie může posloužit pro doplnění jiných postupů výzkumu (Hendl, 2016). Pro svůj výzkum jsem si jako případ definovala zážitek stresujících událostí v policejní praxi a možnou zkušenost s psychologickou péčí policistů.

8 VÝZKUMNÝ SOUBOR

Základní výzkumný soubor tvořili příslušníci PČR. Celkový počet policistů ČR je k 01. 01. 2021 40 320 osob, z toho 6 702 jsou ženy. V Moravskoslezském kraji působí 4 112 policistů a v rámci hlavního města Prahy 5 556 policistů. Jak již vyplývá z uvedených informací, PČR je poměrně rozsáhlá skupina lidí, proto jsem si stanovila výběrový soubor, který tvořili policisté obvodního oddělení Moravskoslezského kraje a místního oddělení hlavního města Prahy. Celkový počet pořádkových policistů Moravskoslezského kraje činí 1 652 a hlavního města Prahy 1 480 (Člen policejního sboru, osobní sdělení 15. března 2021).

Jelikož cílem této práce nebylo zobecnit výsledky na populaci, ale zaměřit se na lidskou zkušenost, bylo na místě blíže si ohraničit místo působení policistů. Jednalo se o dva kraje – Moravskoslezský a Prahu, neboť jsem chtěla dosáhnout rozmanitosti vzorku. Výběr těchto krajů výrazně ovlivnila dostupnost a reálná schopnost kontaktovat zde působící policisty. Jako nejvhodnější se jevila obvodní oddělení (v případě Prahy místní oddělení), jelikož příslušníci zde pracují na rozdílných služebních pozicích, díky kterým jsem měla možnost srovnat jednotlivou míru zátěže a stresu v závislosti na využívání složek PIP. Je třeba uvést, že volba padla na obvodní (místní) oddělení i z důvodu snazšího získání souhlasu k uskutečnění rozhovorů.

Nepovažovala jsem za nutné blíže si ohraničit délku služebního poměru. Myšleno tím, zda budu hledat konkrétní policisty, kteří slouží např. 5 let, 10 let či 15 let, ale různorodost z hlediska délky pracovního poměru jsem nepochybně považovala jako přínos pro můj výzkum. Zajímavé poznatky a zkušenosti uváděli jak policisté, kteří do služby sotva nastoupili, tak policisté, kteří sloužili už například 10 let.

8.1 Výběr výzkumného souboru

Pro svou práci jsem si zvolila kvalitativní přístup, tudíž výběr výzkumného souboru čerpal z nepravděpodobnostních metod. Konkrétně se jednalo o dvě metody – záměrný výběr a metoda sněhové koule. Bylo nezbytné dodržet několik podmínek, proto jsem se uchýlila k prostému záměrnému výběru. Metoda sněhové koule se rovněž jevila jako vhodná, protože respondenti hovořili o „svých známých“ policistech, kteří by se rovněž

mohli nebo chtěli zapojit do výzkumu. Tato skutečnost mi určitou mírou usnadňovala práci a zvyšovala také případnou motivaci k uskutečnění rozhovoru.

Předpokládala jsem, že pokud bych vybrala metodu samovýběru, nejspíše by se mi žádní respondenti nepřihlásili. Proto bylo využito kontaktů díky mému bratrovi a zvolila jsem záměrný výběr. Počítala jsem s tím, že ne všichni policisté budou nakloněni k poskytnutí potřebných informací, a proto má druhá volba směřovala ke zvolení metody sněhové koule. Dalším důvodem byla také aktuální situace okolo pandemie, kdy se mnoho policistů nacházelo v karanténě, a tudíž jsem s nimi rozhovor nemohla uskutečnit. Velkým překvapením pro mě bylo, když se mi ozvalo i několik policistů, kteří projevíli skutečný zájem o rozhovor a prosili mě o následné zaslání výsledků.

8.2 Popis výzkumného souboru

Do mého výzkumu se zapojilo celkem 6 policistů, z toho 5 mužů a 1 žena. Beru na vědomí, že rozložení dle pohlaví není rovnoměrné, ale vycházím z faktu, že většina zaměstnanců PČR jsou muži. Přesný počet příslušníků PČR z hlediska pohlaví je uveden v úvodu této kapitoly. Stejně tak rozložení dle kraje – vlivem pandemické situace, která mi znemožnila přístupnost k více respondentům z Prahy. Pro lepší přehlednost shrnuji základní údaje do níže uvedené tabulky (viz Tabulka 1). Každého policistu jsem označila číslem 1–6, abych zaručila anonymitu. Jednotlivé označení policistů budu nadále používat i v rámci zpracovávání výsledků.

Tabulka 1: Základní údaje účastníků výzkumu

Označení	Pohlaví	Věk	Kraj	Služební pozice	Délka služebního poměru
Policista 1	muž	33	Moravskoslezský	vrchní inspektor	6 let
Policista 2	muž	41	Praha	hlídková služba	14 let
Policista 3	muž	42	Moravskoslezský	inspektor	20 let
Policista 4	žena	47	Moravskoslezský	vrchní inspektor	29 let
Policista 5	muž	24	Moravskoslezský	hlídková služba	4 roky
Policista 6	muž	22	Moravskoslezský	hlídková služba	2,5 roku

9 METODA SBĚRU DAT

Jako nejvhodnější metoda sběru dat se s ohledem na téma práce nabízelo interview, konkrétně polostrukturované interview. Předpokládala jsem, že s již uvedeným tématem nebudou mít policisté mnoho zkušeností a pokud ano, bude vhodné poskytnout dostatečný prostor na to, aby mohli svou zkušenost sdílet. Zároveň také bude nutné dodržet základní strukturu rozhovoru a neodklonit se k pouhému sdílení zkušeností.

Polostrukturované neboli semistrukturované interview patří mezi nejpoužívanější metody sběru dat. Tento typ interview přináší řadu pozitivních aspektů, ale z hlediska přípravy je poněkud pracný. Při samotném tvoření interview představuje důležitou roli vyznačení určitých oblastí, kterých se budeme držet. Tyto okruhy nám pomáhají při tvorbě konkrétních otázek. V průběhu rozhovoru se snažíme přizpůsobit situaci, a proto se doporučuje volit pořadí otázek s ohledem na odpovědi probanda. Pokud dané odpovědi respondentů plně neporozumíme, je na místě se doptat a vše si ujasnit. Ptáme se vždy do takové hloubky, do jaké je to potřeba s ohledem na otázky našeho výzkumu (Mioviský, 2006).

9.1 Tvorba a podoba interview

Při mém vlastním zpracování interview jsem se držela především stanovených výzkumných otázek a jejich následného zodpovězení. Určila jsem si dvě základní oblasti – náročné a stresující situace v profesi policisty a (ne)zkušenosti policistů s PIP. Z těchto oblastí jsem postupně tvořila otázky, které byly formulovány od obecnějších po konkrétnější a osobnější. Byly použity jak otevřené, tak uzavřené otázky. Při pokládání uzavřených otázek následovalo doptávání se na již připravené podotázky. Znění otázek i s jejich podotázkami je k nahlédnutí v Příloze 4.

Už při prvotní tvorbě otázek bylo jasné, že jsou pokládány spíše „uzavřenou“ možností odpovědi, a proto následovalo pokračování podotázkami a případnými podněty k diskusi. Dále jsem se připravovala na variantu, že většina respondentů nebude mít žádné povědomí ani zkušenost s PIP, a tedy ve většině otázek z této sekce bude odpovídat ne. Abych předešla těmto možným nedostatkům, k větší části otázek byly vytvořeny i podotázky a rozděleny podle toho, zda respondent odpoví „ano“ nebo „ne“. Současně jsem musela

počítat s tím, že pokud budu hovořit s policistou, který využil psychologickou pomoc, nebude nutně ochoten o tom mluvit a možná dojde i k ukončení rozhovoru. K této skutečnosti nakonec nedošlo a k mému překvapení se respondent rozpovídal a ocenil možnost se někomu dalšímu svěřit.

Hlavním cílem všech rozhovorů bylo poukázat na možnosti psychologické pomoci mezi policisty a zjistit, jak jsou o této formě pomoci informováni. Nejvíce jsem se obávala toho, že policisté nebudou ochotni se mnou otevřeně a hlouběji hovořit a jejich odpovědi budou velice strohé. Opak se ale stal pravdou. Policisté se rozpovíдали a odpověděli na vše potřebné. I po skončení rozhovoru jsem nadále s některými probandy dále debatovala. Mnozí dokonce oceňovali zájem o tuto problematiku. Všem policistům, kteří svou otevřeností přispěli k dokončení tohoto výzkumu patří velký dík. Ukázkou plného znění interview je možné vidět v Příloze 5.

10 PRŮBĚH SBĚRU DAT

Abych docílila co nejlepšího vedení a správné struktury rozhovoru, provedla jsem před započítím „ostrého“ výzkumu pilotní interview. Cílem bylo nacvičit si vedení a průběh, odzkoušet možnosti nahrávání a zjistit, zda připravené otázky jsou srozumitelné a odpovídají tématu práce. Během tohoto interview nebyly zjištěny žádné výrazné nedostatky a ani nedošlo k pozměnění otázek. Rozhodla jsem se proto, že i tento rozhovor zařadím do závěrečných výsledků výzkumu.

Poté následovala realizace ostatních rozhovorů. Ty byly uskutečněny během dvou měsíců – listopadu a prosince roku 2020. Účastníkům výzkumu byl v dostatečném předstihu zaslán nebo osobně předán dopis (dále viz Příloha 3), který jim ozřejmil téma a cíl výzkumu. Abych vše uvedla na pravou míru, je na místě zdůraznit, že dopis už dostali jen policisté, kteří po předchozí komunikaci s účastí souhlasili. Spoléhal jsem se na telefonickou nebo osobní komunikaci skrze mého bratra, rovněž vykonávajícího profesí policisty. Dále byla probandům nabídnuta možnost zaslání otázek k rozhovoru předem a příležitost shlédnout přepsaný rozhovor a vyjádřit se k němu. Ani jednu z těchto možností však nikdo nevyužil.

V úvodu dopisu jsem krátce představila sebe a svůj výzkum. Bylo zdůrazněno, že veškeré získané informace poslouží jen v rámci této bakalářské práce a nebudou nijak šířeny. Anonymita a možnost neodpídat na kteroukoli otázku se stala samozřejmostí každého rozhovoru. Tyto informace jsem, pro upřesnění a jistotu, zopakovala ještě před uskutečněním každého rozhovoru. Od všech respondentů jsem před účastí na výzkumu získala ústní informovaný souhlas. Podrobněji se etickému aspektu výzkumu věnuji blíže v samostatné kapitole „*Etické hledisko výzkumu*“.

Ještě před vypuknutím pandemie jsem byla přesvědčena o tom, že budu rozhovory provádět formou osobního setkání. Vzhledem k přetrvávající situaci, a s ohledem na bezpečí všech probandů, došlo ke zvažování online podoby. Při následném domlouvání detailů ohledně provedení interview, byli všichni probandi nakloněni spíše kontaktu tváří v tvář. Jejich žádosti bylo vyhověno, a to hlavně zásluhou mého bratra, který mi dopomohl s realizací a potřebnými detaily setkání. Dva rozhovory byly prováděny v domácím prostředí a čtyři na obvodním oddělení. Myslím si, že díky rozhovorům konaným osobně byla zachována větší „lidskost“. Policisté byli k mému údivu velice otevření

a ochotní mi na cokoli odpovědět. Někteří z nich mi dokonce před začátkem rozhovoru nabídli tykání.

Při samotném interview jsem se držela struktury, kterou popisuje Ferjenčík (2010). Hovoří o 5 základních postupech – přípravná fáze, úvod, jádro interview, závěr a samotné vyhodnocení.

V rámci přípravné fáze jsem si předem formulovala oblasti a otázky. Připravila se na to, zda budu jednat s policistou, který vykonává službu rok nebo například 10 let. Popřemýšlela o možných tématech rozhovoru a s předstihem si připravila danou místnost. V **úvodu** navázala na dopis, který každý respondent předem dostal a informace znovu zopakovala. Za nejdůležitější část celého interview je ale považováno jeho **jádro**. Šlo hlavně o to, aby pokládané otázky na sebe navazovaly a přechod od jednoho tématu k druhému byl pozvolný a nenucený. Na **závěr** byl probandům poskytnut prostor, aby se na všechny otázky ještě jednou podívali a doplnili je nebo se zeptali na cokoliv, co předtím nestihli nebo je nenapadlo. Poděkovala jsem všem zúčastněným za jejich otevřenost a upřímnost a odměnila je malou pozorností. Využití metody IPA se prokazovalo jako nejlepší způsob **vyhodnocení** dat, proto došlo z mé strany k jejímu výběru.

Nedílnou součástí každého interview byly předem připravené otázky, do kterých jsem si dopisovala poznámky. Jednalo se převážně o zápisky typu smích, pousmání nebo váhání. Velký význam hrály i nově vznikající témata či oblasti. Průměrná délka rozhovoru se pohybovala okolo 20 minut. Nejdelší rozhovor trval 27 minut a nejkratší pouhých 12 minut.

11 ETICKÉ HLEDISKO VÝZKUMU

Nejdůležitější informace zahrnující etické aspekty výzkumu byly zmíněny již v dopise, který respondenti obdrželi ještě před realizací samotných interview. Dokument „*Dopis účastníkům výzkumu*“ je k nahlédnutí v Příloze 3. Abych předešla možným nesrovnalostem a nedorozuměním, vše jsem znovu zopakovala ještě před uskutečněním každého interview. Jednalo se hlavně o anonymní povahu dat a možnost neodpovědět na kteroukoli otázku. Probandi ale na všechny otázky odpověděli, a proto jsem veškeré rozhovory mohla zařadit do závěrečných výsledků. Všichni účastníci výzkumu byli obeznámeni se skutečnými cíli výzkumu, nešlo tedy o žádné zatajování. Závěrem byl zdůrazněn fakt, že získané poznatky nebudou šířeny jinde než v rámci zpracování výzkumné části mé bakalářské práce.

Od všech respondentů jsem získala ústní informovaný souhlas s účastí na výzkumu. Ústní souhlas vnímám jako plně dostačující bez nutnosti podepsání tohoto souhlasu také na papíře. S probandy jsem vedla intenzivní komunikaci již před zahájením rozhovorů jak já, tak především můj bratr, který mi pomáhal zprostředkovávat veškerá setkání. Troufám si říct, že došlo k navázání velmi dobrého kontaktu se všemi policisty, o čem svědčí i skutečnost, že někteří mi nabídli dokonce i tykání. Pro doplnění považuji za důležité zmínit, že ústní souhlas byl získán také od vedoucího obvodního oddělení, kde byly některé rozhovory prováděny.

12 METODA ZPRACOVÁNÍ A ANALÝZY DAT

V této kapitole výzkumné části práce se podrobněji zaměřuji na zpracování a následnou analýzu dat. Uvedu, jak jsem se získanými informacemi pracovala a podrobně popíšu konkrétní postup. Pro lepší orientaci v textu a srozumitelnost popisovaných informací rozděluji jednotlivé kroky do samostatných podkapitol a zde je blíže specifikuji.

12.1 Metoda zpracování dat

Ihned po realizaci všech interview bylo na řadě uskutečnit transkripci, neboť všechny rozhovory byly po získání ústního souhlasu zvukově nahrávány. Každý rozhovor byl po úspěšné realizaci přepsán do písemné podoby. Přepisy jsem prováděla postupně a vždy záměrně odstranila uvítací a doplňující fráze, abych text učinila co nejplynulejším. Ponechala jsem však výplňková slova jako např. *jo*, *jako* nebo *vlastně* z toho důvodu, že dodávaly větší autenticitu a „sílu“ určitým sdělením. K výsledné podobě textů se přidaly také mé poznámky, důležité podněty a dojmy ze setkání.

12.2 Metoda analýzy dat

Ve výzkumu došlo k volbě metody IPA (pro připomenutí ještě jednou celým názvem Interpretativní fenomenologická analýza), jak jsem již uvedla dříve. Tento výběr se z mé strany uskutečnil hned z několika důvodů. Jedním z nich byl fakt, že jsem se chtěla hlouběji zaměřit na povědomí a možné zkušenosti policistů s PIP. A za další, zajímal mě osobní pohled každého participanta na tuto problematiku. Bližší popis metody IPA je k nalezení v kapitole „*Výzkumná strategie a design výzkumu*“. Považuji tedy za nadbytečné jej znovu uvádět i zde.

12.2.1 Podrobný popis analýzy dat

Samotnou analýzu dat jsem uskutečnila metodou „tužka a papír“. Vzorem mi byl postup, který popisují Koutná Kostínková a Čermák (2013) vztahující se k IPA. Začínala jsem u prvního případu – identifikovala nejdůležitější poznatky a rodící se témata. Tímto

způsobem docházelo k analýze i u zbývajících rozhovorů. Při jednotlivých krocích jsem se držela analytického postupu, který autoři uvádějí. Následující odstavce tak budou zahrnovat mou analýzu dat v souvislosti s uváděným postupem.

Ještě před zahájením analýzy získaných poznatků bylo nezbytné provést **reflexi mého vztahu ke zkoumanému tématu**. Uvědomit si motivaci, která mě vedla ke zkoumání fenoménu psychologické péče u policistů. Nejvhodnější přípravou se jevilo uskutečnění dialogu sama se sebou. Cílem dialogu bylo zaznamenat si odpovědi na položené otázky, ke kterým existovala možnost se později vracet. Položené otázky a jejich zodpovězení jsem měla před sebou po celou dobu zpracovávání dat a vlivem nově se vynořujících poznatků a zjištění některé otázky i odpovědi později ještě doplnila. Uskutečněná sebereflexe je k prohlednutí v Příloze 6.

Můj zájem se posléze upínal ke každému jednotlivému případu, jelikož šlo o snahu se co nejvíce vžít do příběhů respondentů. Všechny přepisy jsem několikrát **opakovaně četla**, abych docílila „vtáhnutí se do děje“. K tomu přispělo i opětovné přehrávání nahrávek. Podrobné zkoumání rozhovorů mi pomohlo při následné fázi **tvoření poznámek a komentářů**. Přímo v textu byly zvýrazňovány důležité pasáže vztahující se jak k výzkumným otázkám, tak k osobnímu příběhu. Po stranách jsem psala poznámky a myšlenky, které mě napadaly. Objevila se určitá pestrost v používání jazyka jako například kladení důrazu na určitá slova nebo používání výplňkových slov. Mé poznámky proto zahrnovaly i lingvistické komentáře. Na text jsem se snažila nazírat z různých úhlů pohledů například čtení po jednotlivých odstavcích různě seřazených.

Už v předchozí části analýzy dat se **rodily možná témata**, jako např. konkrétní situace vyvolávající v policistech stres. V této fázi zpracování poznatků jsem tedy podrobněji pracovala se vzniklými poznámkami a komentáři a tvořila z nich možná témata. Následně jsem **mezi tématy hledala souvislosti**, zjišťovala, jaký vztah k sobě navzájem mají. Výsledkem bylo, že se mnohdy objevilo jedno důležité téma a k němu související podtémata. Například hlavní téma spisová činnost a z něj vycházející podtémata nadměrná administrace, shánění lidí k výslechu či náročná komunikace s vyslyšajícími. Všechny zmiňované kroky **analýzy dat** jsem dále provedla i u **ostatních rozhovorů**.

Poté, co došlo postupnými kroky k zanalyzování všech případů, bylo na místě přejít k poslednímu bodu, a to **hledání vzorců napříč případy**. Dávala jsem do souvislostí všechna vzniklá témata a spojila ta, která vykazovala určitou podobnost. Velkým přínosem

se pro lepší přehlednost a orientaci stalo průběžné sepisování a grafické znázorňování. Výsledkem celé této práce bylo grafické zobrazení jednotlivých témat každého probanda i propojení témat napříč případy.

13 VÝSLEDKY

V nadcházejících odstavcích prezentuji výsledky mého výzkumu prováděného mezi příslušníky PČR. Nejprve postupně uvedu příběhy všech zúčastněných respondentů ve formě případových studií a posléze předložím výsledky skrze zodpovězení všech stanovených výzkumných otázek.

13.1 Případové studie

Zde jsou zahrnuty konkrétní příběhy policistů formou případových studií. Zprvu vždy blíže specifikuji dané služební pozice a poté uvedu odpovědi vztahující se k výzkumným otázkám. Závěrem také zmíním názory policistů týkající se určitých „nápadů“ či poznatků, jak docílit větší informovanosti a povědomí ohledně možností psychologické péče a pomoci u PČR.

13.1.1 Policista 1

Policista 1 (33) působí jako vrchní inspektor – vypracovává přidělený spisový materiál za účelem dokumentace. Objasňuje tedy protiprávní jednání a ztotožňuje pachatele. O stresujících aspektech hovoří zejména v souvislosti se zpracováváním spisů – dodržování lhůt, předvolávání a vyslýchání osob. Uvádí, že nejhorší na tom všem je, že člověk je závislý na spolupráci lidí, proto se mnohdy těžko vysvětluje, proč konkrétní spis nemá „řešení“. Zvládat všechnen stres a zátěž mu pomáhá jeho víra, modlitby a vědomí toho, že existují na světě důležitější věci, než je práce. Může se spolehnout i na svou rodinu a manželku. Ze stran vedoucích ovšem velkou podporu necítí. Nikdy nevyužil psychologické pomoci policie a ani se v tomto směru neorientuje, jelikož na své dosavadní pozici nevnímá žádné „nebezpečí“. Prošel si ale i prací policisty „venku“, tam si využití určitých forem pomoci dokáže představit. Dále i využití, které se týká problémů osobních či rodinných, ale zdráhal by se. Raději by se přikláněl k víře a k rodině. Rozhodně by první volbou nebyla žádná ze složek PIP. Kdyby k tomu došlo, přikláněl by se k lince důvěry, jelikož k psychologům nemá důvěru. Je toho názoru, že cizí osoba nemá skutečný zájem člověku pomoci. Myslí si, že policisté nejsou nakloněni k tomu, aby využívali PIP. Jako možnost nápravy vidí přednášky, semináře a celkovou větší informovanost o těchto službách.

13.1.2 Policista 2

Policista 2 (41) v rámci své profese provádí hlídkovou činnost – stará se o veřejný pořádek a bezpečnost lidí. Své povolání vnímá celkově jako náročné. Nejhorší jsou pro něj situace, kdy musí vyrozumět členy rodiny o smrti jejich blízkého. Dále jednání s lidmi, se kterými je náročná komunikace – „*feťáci*“, alkoholici a bezdomovci. Specificky náročnou situací je výjezd za sebevrahem, jelikož než přijede policejní vyjednávač, jsou to právě hlídkující policisté, kteří musí s tímto člověkem komunikovat, a hlavně se snažit, aby svůj čin nedokonal. Je to velká zodpovědnost, protože se jedná o lidský život. Za všech okolností se může spolehnout na svého „*partáka*“ a přítelkyni. Je si vědom toho, že existují nějaké formy pomoci, např. ze strany nadřízených nebo policejní psychologové, ale nikdy nic takového nevyužil. Byl však přítomen u dopravní nehody, kterou zavinil jiný policista a tam by se dle jeho slov, pomoc krizových interventů určitě hodila. Rovněž v situacích, kdy byla použita zbraň, když je policista vyšetřován GIBS nebo Odborem vnitřní kontroly (dále jen OVK). Pokud by se někdy uchýlil k využití odborné pomoci, určitě by hledal jinde, než v řadách policie. Nevěří ve služby psychologů, jelikož se obává nedodržení důvěrnosti sdělených informací, což by mohlo vést k ukončení jeho služebního poměru, proto by mu vyhovovala více linka důvěry. Občas jim zprávy ohledně psychologické péče policistů chodí do mailu, ale nevěnuje jim velkou pozornost. Z hlediska větší obeznamovanosti vidí potenciál v uskutečňování přednášek.

13.1.3 Policista 3

Policista 3 (42) pracuje v pozici inspektora – vykonává spisovou činnost, provádí výjezdy stálé služby a zabývá se domácím násilím. Navíc ještě působí v rámci prevence na základních školách. Popisuje, že nejvíce náročné jsou ty případy, kde je podezření na domácí násilí, a to zejména na dětech. Jednoduché nejsou ani výjezdy, kde se nacházejí „*mrtvoly*“. Zároveň uvádí, že po tolika letech praxe na sobě cítí jistou otupělost, mnoho věcí si nepřipouští tak, jako kdysi. Na začátku své kariéry byl svědkem sebevraždy, kdy přímo před jeho zraky skočil člověk z okna. Ani tehdy však na sobě nepocíťoval žádný negativní psychický dopad. Tvrdí, že je velice upovídaný člověk a ze všechno se dokáže „*vymluvit*“, proto zřejmě nikdy nepřemýšlel o využití psychologické pomoci. Podporu mu poskytuje především rodina, se kterou jezdí relaxovat na chatu. Spolehnout se ale může i na kolegy nebo nadřízené. O pojmu PIP slyšel a v nezbytně nutném případě by se obrátil na psychologa, ale ne na policejního. Jako důvod uvádí nedůvěru v jejich služby – obava ze

„zneužití“ informací. Anonymní linku pomoci v krizi by asi nevyužil, jelikož si myslí, že přes telefon nedokáže člověk kvalitně pomoci a poradit. Dle jeho slov si mnohdy policisté dělají „psychology“ mezi sebou navzájem. Stojí si za názorem, že jedinou možností, jak rozšířit povědomí o složkách a využívání PIP, je sdílení pozitivních zkušeností mezi kolegy navzájem. Přednášky „nepomůžou v ničem“, protože osobní zkušenost nic nenahradí.

13.1.4 Policista 4

Policista 4 (47) je žena, sloužící podobně jako dva předchozí respondenti v pozici vrchního inspektora – zpracovává přidělené trestné činy se známým pachatelem. Popisuje, že nejvíce náročné je leckdy navázat s lidmi samotný kontakt a vést následnou komunikaci. Stává se, že někdy přijdou nahlásit trestné činy osoby, které nejsou schopny popsat, co chtějí a co se stalo – „blázni“, lidé v podnapilém stavu nebo lidé „zřetovaní“. Tyto incidenty jsou pro tuto policistku nepříjemné a náročné hlavně v tom, že dělá zbytečnou práci a ztrácí čas potřebný k vyřešení důležitých případů. Hovoří o tom, že v rámci zpracování a dořešení případů je leckdy tím nejsložitějším úkolem vůbec sehnat konkrétní lidi k výslechu. Jako obtížné dále uvádí výjezdy za jedinci, kteří chtějí spáchat sebevraždu a případy, kdy je podezření na domácí násilí, nebezpečné vyhrožování nebo stalking. Všechny zmiňované náročné pracovní situace jí pomáhají zvládat převážně její kolegové a také „humor“, jak sama popisuje. Rovněž i partner – policista. Se širší rodinou pracovní záležitosti neřeší, jelikož je toho názoru, že lidé, kteří u policie nepracují, si vůbec nedokážou představit, co tato práce obnáší. Na nadřízené se obrací jen v případech, kdy potřebuje poradit s právní kvalifikací. Myslí si, že pomoc ze stran nadřízených ohledně krizových situací využívají spíše hlídkující policisté. Odbornou pomoc nikdy nevyužila, protože tvrdí, že není „svěřovací“ typ, ale o případných formách pomoci a podpory, které jsou zaměstnancům policie nabízeny, je obeznámena. Pokud by se někdy rozhodla těchto služeb využít, obrátila by se na policejního psychologa. Využití této pomoci vidí hlavně v situacích, kdy dochází k použití střelné zbraně, neboť tyto případy nejsou tak časté a policista může být následně prověřován, zda použil zbraň oprávněně. Dle jejího názoru jsou policisté o PIP informováni, ale moc těchto služeb nevyužívají, jelikož řeší problémy převážně mezi sebou a nejsou obecně zvyklí se někomu cizímu svěřovat, „*taková je prostě policejní oblast*“, komentuje.

13.1.5 Policista 5

Policista 5 (24) vykonává hlídkovou službu. Jeho úkolem je zejména dohlížet na bezpečnost silničního provozu a předcházet kriminalitě. Na začátku jeho služby bylo pro něj náročné všechno. Policista nebyl zvyklý na to, jak s nimi lidé jednájí a jak se k nim chovají – urážky, posměšky či nadávky, ale postupem času si na tuto skutečnost zvykl. Těžké jsou pro něj ale pořád situace týkající se malých dětí, dále také jednání s alkoholy a lidmi „*pod fetem*“. Od začátku své kariéry u policie je vyšetřován GIBS, což je pro něj nejvíce stresujícím aspektem. Uvádí, že tři roky neustále chodil po soudech a na výslechy. V té době bydlel sám, musel splácet leasing na auto, platit byt a to vše pokrýt jen jedním platem. Obával se, co by se stalo, kdyby přišel o práci, z čeho by žil a jakou další práci by si mohl najít, kdyby měl zápis v trestním rejstříku. Následkem vzniklého stresu a obav vyhledal policejního psychologa. Jedno sezení absolvovala ještě v Holešově, kde v této době studoval. Následně dvakrát navštívil policejního psychologa na Krajském ředitelství. Tímto psychologem byl přijat ihned, neboť jak sám uvádí, „*na tom nebyl moc dobře*“. Sezení nehodnotí nijak pozitivně – psycholog policistovi nepomohl, jen mu poskytl obecné informace o dalších eventuálních zaměstnáních. O dlouhodobém docházení k psychologovi policista neuvažoval, chtěl problém vyřešit okamžitě. I přes tuto zkušenost by se neváhal na služby PIP obrátit znovu. Velké zklamání pociťuje ze stran vedoucích, jelikož v době, kdy potřeboval nejvíce pomoci, od něj všichni „*dávali ruce pryč*“. Oporu nyní vidí ve svém „*partákově*“, na kterého se může vždy spolehnout. Dle jeho názoru jsou policisté nakloněni těmto službám, ale zasloužili by si být více informováni. Policejní práce je strašný stres, jak „*na ulici, tak na spisech*“.

13.1.6 Policista 6

Policista 6 (22) působí na hlídkové službě. Dohlíží na bezpečnost silničního provozu, veřejného pořádku a vyjíždí na oznámení působící trestné činnosti či přestupkového jednání. Nejnáročnější jsou pro tohoto policistu zákroky, kdy se jedná o život, musí konat rychle a účinně jako například při dopravních nehodách. Složitě jsou pro něj také situace, kdy hovoří s lidmi, kteří se orientují v právní rovině, a tudíž se snaží mít nad policisty navrch. Dále zákroky týkající se „*morálních dilemat*“, kdy, jak on sám uvádí, se rozhoduje, zda postupovat přesně podle zákona nebo vyjít vstříc lidem na úkor toho, že zákon „*dají trochu stranou*“. Jako nebezpečné popisuje situace fyzického napadení, jednání s agresory nebo pronásledování vozidel, kdy se řidič musí koncentrovat, aby svým počínáním nezpůsobil

dopravní nehodu. Oporu cítí hlavně ve své přítelkyni a rodině. Psychologické pomoci proto nikdy nevyužil, ale byl o ni informován formou krátké prezentace, když dělal zkoušky na zbraň. Na služby policejního psychologa by se obrátil až v nejnnutnějších případech, nejdříve by vždy hledal pomoc u rodiny a přítelkyně. Popisuje, že s kolegy a dozorcím má přátelský vztah, díky kterému by se v případě potřeby na ně neváhal obrátit, ovšem o svém nadřízeném toto říct nemůže. Myslí si, že policisté k těmto možnostem pomoci nejsou nakloněni z toho důvodu, že se jedná o hodně osobní a citlivé věci, které by nejspíš nikomu cizímu nechtěli sdělovat. Navíc je policista přesvědčen o tom, že zavolat na linku, chce hodně odvahy. Nejlepší by podle něj bylo, kdyby informace o PIP měli zařazeny v rámci nějakého předmětu na škole.

13.2 Odpovědi na výzkumné otázky

Následující text zahrnuje odpovědi respondentů, týkající se výzkumných otázek. Díky zanalyzovaným datům hledám podobnosti a odlišnosti napříč případy a podkládám je konkrétními odpověďmi a poznatky policistů.

VO1: Které aspekty práce u PČR považují policisté jako stresující a zátěžové?

Příslušníci policie ve všech případech vždy uváděli jako stresující a náročné situace zejména ty, které se vztahovaly k jejich aktuálně vykonávané služební pozici. Určité aspekty se ovšem prolínaly napříč všemi pozicemi. Čtyři policisté uváděli jako nejvíce stresující ty **situace, kdy jde o život** a tři policisté hovořili převážně o zákrocích, které se týkají dětí – domácí násilí či případná smrt.

Následující řádky představují konkrétní odpovědi vybraných policistů, zahrnující výše uvedené nejčastější příklady obtížných událostí s možným negativním psychickým dopadem.

Policista 6 (22): *„Kdy dejme tomu jedeme na zákrok, kde je dopravní nehoda a jde tam vlastně jakoby o čas a lidské životy. Je to všechno pod tlakem a policista to musí všechno zvládnout, ať je to jako v rámci toho zákona.“*

Policista 5 (24): *„Spíš většinou ted'ka, co je nejvíc pro mě náročné takhle psychicky, jsou věci, co se týkají dětí. Jelikož vychovávám 4 děti ve věku od 2 do 10 let a vidím postavení těch rodičů k těm dětem, tak to vnímám jinak, protože sám ty děti doma mám.“*

Hlídkující policisté považovali za největší zátěž především **komunikačně náročné situace**, kdy musí jednat a hovořit s alkoholiky, „feťáky“, agresory a bezdomovci.

Policista 2 (41): *„Tak to jsou převážně feťáci, bezdomovci, kteří jsou pod vlivem alkoholu jo. Těm je to vlastně všechno jedno. S nima je komunikace celkově jakoby velice složitá. A jako chápu to, protože zas na druhou stranu bychom se měli trošičku vcítit do jejich situace, že prostě nemají kde být jo, nebo nemají peníze.“*

Kromě komunikačně náročných situací uváděli „hlídkáři“ ještě další zásahy náročné hlavně na psychiku zasahujících policistů. Jednalo se o:

- vyrozumění rodinných příslušníků o smrti jejich blízkého
- sebevraždy
- lidí projevující výsměch a neúctu
- nebezpečné pronásledování vozidel
- situace vyžadující právní znalosti
- morální dilemata

Policisté ve funkci vrchních inspektorů hovořili o stresujících aspektech policejní práce v souvislosti se **spisovou činností** – nahromadění spisů, dodržování lhůt, shánění lidí, vyslýchání osob a celková spolupráce s požadovanými lidmi.

Policista 1 (33): *„Nejnáročnější je pro mě osobně někdy stres, který ta práce přináší, protože se musí dodržovat lhůty. V rámci trestního řízení je potřeba zdůvodňovat, proč některé prověřování nebylo skončeno řádně a včas“.*

V opozici proti nim stojí Policista 3 (42) vykonávající také spisovou činnost, ale jako inspektor (*zpracovává spisy s neznámým pachatelem, vrchní inspektoři se známým pachatelem*). Ten uvádí, že nevnímá žádný stres související s prací na spisech, jelikož všechny termíny se dají prodloužit, a tím pádem je podle jeho slov na všechno dostatek času. Občas ale i tento policista vnímá, že někdy je přidělených spisových materiálů hodně a nestíhá se vše ve stanovených časech dodělat. Policista proto popisuje, že se vždy „vyřve“ a pak mu jde práce od ruky. Nelze přesně říct, z jakého důvodu se oproti dříve uváděným dvěma vrchním inspektorům liší. Nutno však podotknout, že Policista 3 má na starosti také i případy související s náročnou tematikou – domácím násilím.

VO2: V jakých případech a jak často využívají policisté PIP?

Z celého výzkumného souboru pouze Policista 5 (24) využil služeb PIP, a to konkrétně pomoc policejního psychologa. Poprvé jej navštívil ještě v dobách policejního studia, a to pouze **jedenkrát**. Následně se rozhodl vyhledat pomoc dalšího policejního psychologa, tentokrát v rámci Krajského ředitelství policie, kterého navštívil **dvakrát**. Důvodem k rozhodnutí uchýlit se k odborné pomoci byl fakt **vyšetřování GIBS**. Toto šetření trvalo od začátku jeho kariéry u policie až doposud, tedy tři roky.

Policista 5 (24): „*Vlastně v té době jsem bydlel v bytě sám, takže jsem měl spíš obavu o to, co bude, když přijdu o práci, jo. V té době jsem platil leasing na auto. Pobíral jsem plat v Holešově 17 000, leasing mě stál 9 000, 5 000 bydlení, takže jsem jako žil od výplaty k výplatě, jo. Takže spíš ten stres byl z toho, co bude, když přijdu o tu práci, když budu mít zápis v rejstříku trestů, jestli si najdu nějakou práci, která mě bude bavit, tak to byl pro mě ten stres. A to jsem právě vyhledal toho policejního psychologa.*“

Policista nehodnotí služby psychologa nijak pozitivně, jelikož, dle jeho slov, mu vůbec nepomohl. Dlouhodobé docházení odmítl s tím, že není potřeba, protože chtěl mít problém vyřešen hned. I přes „negativní“ zkušenost by se nezdráhal využít v případě potřeby pomoc znova.

Policista 5 (24): „*Ne, nepomohl. Maximálně mi říkal jako ohledně té práce, že jako je více dalších zaměstnání, u kterých se chytну, u kterých se uplatním, které mě budou bavit. Spíš takové jako obecné...*“

S ostatními participanty jsem se o tomto tématu bavila už jen hypoteticky. Příslušníci policie byli toho názoru, že by pomoc v určitých složitých a traumatizujících situacích zřejmě využili. Jednalo se zejména o situace související s policejní profesí – střelba, smrt dítěte, vyšetřování OVK nebo GIBS či těžké dopravní nehody. Jen jeden policista uvedl, že by tuto pomoc využil i v osobní rovině, ale jako poslední možnost.

Policista 1 (33): „*Jo, tak určitě i doma by byla možnost to využít, ale zatím jako nemůžu soudit, protože se mi nepříhodila taková situace, která by vyžadovala nějakou takovou formu pomoci, takže nemůžu to nijak hodnotit.*“

Účastníci výzkumu se následně vyjadřovali k tomu, kterou ze složek PIP by eventuálně preferovali. Drtivá většina všech probandů se přikláněla spíše k možnosti využití policejního psychologa. Někteří respondenti nezavrhovali ani anonymní linku.

Policista 5 (22): „*Já bych si právě s někým sednul a pohovořil „face to face“ o tom, protože kdybych už tam zavolal, že mám prostě nějaký problém, tak už to je jakoby kousek mě a mluvil bych jakoby o svém problému.*“

Všichni ale zdůrazňovali, že by to pro ně byla až **poslední možnost**. Tedy kromě Policisty 5, který zkušenost s PIP měl a neváhal by se na jejich služby znovu obrátit. Ostatní participanti hovořili o tom, že by nejprve požádali o pomoc rodinné příslušníky, kamarády, kolegy nebo odbornou pomoc mimo policii, a to hned z několika důvodů. Podrobněji jsou tyto důvody zmíněny v rámci zodpovězení třetí výzkumné otázky.

VO3: Existují bariéry, které brání policistům využívat PIP?

Rychlou a stručnou odpovědí by bylo ano, hned z několika příčin, o kterých policisté v rámci rozhovorů mluvili. Opakujícími se odpověďmi byly hlavně obavy z **nedodržení principu mlčenlivosti a důvěrnosti**. Dva respondenti byli toho názoru, že by mohlo dojít ke „**zneužití**“ **informací** proti nim, což by mohlo vést k následnému rozvázání služebního poměru.

Policista 3 (42): „*Osobně nevím, jestli bych to chtěl mít v papírech, tady toto. Spíš takhle z tohoto hlediska. Radši bych to chtěl mít anonymně s někým, koho si sám vyberu a vím, že se to nikde nedostane, protože ne, co je v papírech u policie je dobré.*“

Jako další důvod participanti uváděli specifickou policejní prostředí. Policisté obecně nejsou zvyklí se nikomu svěřovat a už vůbec ne se svými pocity či emocemi. Vždy se snaží přemýšlet a jednat racionálně s chladnou hlavou. Se svými pracovními problémy a starostmi se vypořádávají především sami nebo formou sdílení s ostatními kolegy, kteří pro ně mají pochopení za všech situací.

Policista 4 (47): „*Myslím si, že jako ti policisté o tom ví, že něco takového je, ale spíš si myslím, že je to v těch lidech, že prostě nejsme tak zvyklí se někomu jakoby svěřovat nebo něco tak řešit.*“

Všichni účastníci výzkumu se vyjadřovali také k podpoře za stran svých nadřízených. V převážné většině případů uváděli, že necítí z jejich strany podporu ani tolik důležité porozumění. V případě nutné potřeby by policisté v první řadě volili jiné možnosti pomoci, než oslovení svých vedoucích. I toto se proto může jevit jako jedno z vysvětlení, proč nejsou policisté více nakloněni k možnostem využívat PIP.

Policista 1 (33): „*Nějaká forma podpory ze strany těch vedoucích si myslím, že moc ani není. Nebo záleží na situaci, jako, že si spíše si myslím, že častější možná nějaká kritika než spíše ta pochvala ze strany těch vedoucích. Záleží na tom, jak člověk pracuje.*“

Policista 5 (24): „*Ale tady to funguje zrovna na tomhle oddělení tak, že tady si každý hrabe na svém písečku, jo. Než se vyskytne nějaký problém, tak každý nabízí ruku pomoci a až nastane ten problém, tak nikdo nic. Jako podpora ze strany vedoucího vůbec žádná.*“

Jak již bylo zmiňováno v předchozí části, policisté, až na jednoho, považovali využití pomoci PIP za poslední, krajní možnost. Uváděli, že ve služby psychologů moc nevěří a pokud by se přece jenom rozhodli vyhledat odbornou pomoc, hledali by spíše mimo policii.

VO4: Liší se využívání PIP z hlediska jednotlivých služebních pozic?

Osobně jsem předpokládala, že zodpovězení této otázky bude jednoznačné. Domnívala jsem se, že dostanu přesný soupis toho, které pozice využívají nebo se přiklánějí k službám PIP více než jiné. Tento předpoklad se však nepotvrdil a výsledky rozhodně nebyly tak přímočaré, jak jsem mylně očekávala. Odpovědi probandů se v tomto ohledu značně lišily.

Jediný policista tohoto výzkumného souboru, který využil služeb PIP v rámci policejní profese, vykonává **hlídkovou službu**. Je patrné, že z jednoho jediného případu nelze vyvodit uspokojivé a „reprezentativní“ výsledky. Proto jsem se všech policistů ptala na to, které pozice jsou z jejich hlediska náročnější než jiné v návaznosti na nutnost možného využití PIP.

Jejich odpovědi byly následující. Policisté se vesměs shodli na tom, že policejní práce je **náročná a těžká ve všech aspektech** bez ohledu na hlavní náplň práce konkrétních služebních pozic.

Policista 5 (24): „*Já si myslím, že každé místo, jako to policejní, je psychicky náročné. Tak jako po nás řvou lidi na ulici, tak po tady, co sedí v kancelích, řvou zase nadřizení, že to dělají na nic.*“

Polovina respondentů uváděla, že potřebu odborné péče a pomoci (bez ohledu na to, jakou aktuální pozici vykonávají) vidí spíše z pohledu **hlídkujících policistů**, jelikož jsou vystaveni nebezpečí a většímu počtu krizových momentů. Často jsou voláni k případům v otázkách života a smrti, a tudíž mají v rukou „osudy“ lidí. Setkání se situacemi, u kterých

hrozí těžké zranění či smrt, mohou v policistech vyvolat takovou úzkost, kterou není v běžných lidských silách zvládnout. Je proto na místě poskytnout krizovou intervenci ještě před tím, než vznikne trauma.

Policista 2 (41): *„A jednou se mi opravdu stalo, že jsem sundal pána, ale když jsme přijeli na barák, to prostě potom jakoby sepsat, tak jsem asi deset minut nemohl vylézt z auta, jako jo. Nohy mi zdřevěněly a prostě jsem se nemohl hnout...“*

Policisté popisovali nejrůznější situace, ve kterých viděli potřebu poskytnutí akutní pomoci, které se týkaly buď jich samotných nebo jejich kolegů.

Policista 6 (22): *„Tak třeba kolega dozorčí mi vykládal, že jednou měl případ, kdy vlastně vyjžděli na oznámení, že matce v náručí zemřelo její vlastní dítě. A říkal, že to nechalo na něm hodně ten psychický dopad.“*

Druhá polovina policistů buď nedokázala říct, u jakých pozic je využívání této péče potřebnější nebo si stála za tím, že nelze přesně tvrdit, která policejní činnost je psychicky náročnější, jelikož každá práce má jak své plusy, tak své mínusy.

14 DISKUZE

Výzkumným cílem této bakalářské práce bylo přezkoumat informovanost a zkušenost zaměstnanců PČR s PIP. Tuto skutečnost jsem zjišťovala pomocí čtyř stanovených výzkumných otázek. Tyto otázky pokrývají širší oblast bádání, jelikož jsem se jejich formulací snažila zjistit, jaké stránky policejní práce jsou považovány za nejvíce náročné a stresující. V návaznosti na uvedenou skutečnost zjistit, zda existují služební pozice a konkrétní situace, které vedou ve větší míře k využívání služeb PIP. Výzkumná část má nepochybně svou vědeckou oporu na základě předložených poznatků v teoretické části. Výsledky realizovaného výzkumného projektu jsou z určité části v souladu s již dříve prováděnými studiemi.

Odpovědi respondentů na první výzkumnou otázku korespondují s popisovanými výzkumy stresujících aspektů policistů jen z určité části. Příslušníci PČR považovali jako nejvíce náročné ty zásahy, kdy se jedná o život nebo zákroky týkající se dětí. Poté se jejich odpovědi lišily podle toho, zda vykonávali hlídkovou nebo spisovou činnost. Výzkum, který uskutečnili Adamová a Vtípil (2012), rovněž zahrnoval otázky zjišťující nejvíce stresující věci spojené s policejní praxí. Autoři dospěli k zjištění, že řadoví policisté mezi tyto věci řadili nízký služební příjem, nadbytečné papírování a obavy týkající se sociálních a existenčních jistot. V porovnání s prováděným výzkumem této práce se výsledky shodují jen s jedním uváděným aspektem – přílišná administrace, o které hovoří hlavně policisté, jejichž hlavní pracovní činností je zpracovávání přidělených spisových materiálů.

O výskytu nadměrných spisových záležitostí vypovídali i výsledky výzkumu uskutečněného na policejním Zdravotnickém ústavu v Brně. Vyskytly se však ještě i jiné důležité situace hodnotící policejní profesi jako stresující, např. nedostačující pracovní vybavení a platové ohodnocení, neuspokojiví nadřízení či malé společenské hodnocení policejního povolání (Troníček, 2008). Skutečnost „nevyhovujících“ nadřízených potvrzují i někteří respondenti z provedeného výzkumu, kdy uvádějí, že necítí ze stran svých vedoucích dostatečné uznání a podporu v náročných chvílích. O organizační skladbě se vyjadřují i Demou et al. (2020), kteří zmiňují, že kromě dlouhé pracovní doby a pracovního vytížení je zatěžujícím a stresujícím bodem policejní práce také vedení a změny v uspořádání organizace. Zde považují za důležité podotknout poznámku, že policejní vedení je významným činitelem

policejní profese i z jiného hlediska. Jejich (ne)působení má na policisty takový dopad, že se může v některých případech odvíjet od toho, jaký názor má policista na využívání odborné psychologické péče a zda ji využije nebo ne.

Pořádkoví policisté vykonávající hlídkovou činnost uváděli jako zatěžující ještě komunikačně náročné situace, kdy musí jednat a hovořit s lidmi pod vlivem návykových látek (alkoholici a narkomani), s agresory a lidmi bez domova. V této souvislosti pro mě bylo poměrně překvapivým zjištěním, že policisté se nevyjadřovali k obavám skrze možnosti nakažení infekčními nemocí, např. hepatitidou nebo HIV či strachu ze zranění (Brandl & Stroshine, 2003). Dále události, kdy se jedná o životy lidí – sebevražedné pokusy, pronásledování vozidel nebo následné vyrozumění o smrti člena rodiny. Green (2004) tyto poznatky jen potvrzuje. Zároveň upozorňuje na možnost vzniku a rozvoje PTSD u policistů, kteří jsou ve velké míře těmito traumatickým situacím přítomni. Psychicky náročné jsou i zákroky, kdy příslušníci jednají s lidmi, kteří jim nadávají, vysmívají se jim a projevují celkovou neúctu.

Příslušník PČR, který využil služeb PIP, se v tomto výzkumném souboru objevil pouze jeden. Na druhou výzkumnou otázku tedy nešlo nalézt plnohodnotně uspokojivé odpovědi. Nicméně v jeho případě šlo o fakt vyšetřování GIBS. Violanti et al. (2016) dle svých zjištění tvrdí, že účast na soudním řízení v rámci ověřování (proti)právního jednání považují zejména muži za vysoce stresující. I pro zmiňovaného policistu byla právě tato skutečnost důvodem k vyhledání služeb policejního psychologa, kterého navštívil celkem třikrát. Přemýšlím, co stálo za tím, že se více policistů se zkušeností PIP do výzkumu nepřihlásilo. Domnívám se, že jeden z hlavních důvodů je celkový postoj policistů k otázkám duševního zdraví a psychologické péči, který je do jisté míry utvářen i obrazem veřejnosti – policista je člověk racionální a osudy lidí si k tělu nepřipouští. Stejně jako popisovaný policista výše i další policisté mohli mít obdobnou negativní zkušenost, a proto je další kontakt i s budoucím psychologem mohl odrazovat. A v neposlední řadě i samotná traumatická zkušenost, která mohla být tak silná, že její další sdílení by mohlo potenciálním účastníkům ublížit.

Níže uvedené situace jsou proto už jen pouhou ukázkou toho, kdy může policista PIP vyhledat. Dle výpovědí respondentů se to týká situací s možným následkem traumatu – střelba, smrt dítěte, vyšetřování OVK nebo GIBS (jak je analyzováno výše) nebo v některých osobních případech. Trauma zažije za svou policejní kariéru více než polovina policistů (Hartley et al., 2013). Je tedy na pováženu, co všechno musí policisté mnohdy

sami bez odborné pomoci zvládnout. Větší část účastníků podotýkala poznatek, že kdyby se rozhodli nebo museli využít PIP, přikláněli by se k pomoci policejního psychologa. Zde mě napadá jedno vysvětlení. Během spolupráce s policisty jsem si povšimla jistého faktu, že jsou v mnoha případech odhodlaní k tomu, si své problémy řešit sami mezi sebou a „postavit se jim čelem“. Tím chci říct, že je nedusí v sobě, ale sdílejí je alespoň formou komunikace mezi kolegy. Toto je pro mě jistým vysvětlením, proč upřednostňují pomoc psychologů před anonymními linkami. Chtějí s člověkem jednat tváří v tvář a neskrývat se za svůj problém.

Primární pomoc by policisté hledali vždy u rodiny, kamarádů, kolegů nebo (což bylo pro mě zarážejícím poznatkem) odborníků na duševní zdraví, ale mimo rámec policie. O využívání pomoci skrze své nejbližší rozmlouvají i Heffren a Hausdorf (2014), kteří k této skutečnosti dospěli díky realizaci výzkumné studie. V kontrastu oproti předchozím poznatkům stojí zjištění, které hovoří ve prospěch využívání psychologických služeb. Nutno podotknout, že se z velké části ale jednalo o služby mimo policii (Tucker, 2015). Tímto zjištěním se posouváme k třetí výzkumné otázce.

Je klíčové rozšiřovat znalosti policistů o nabízených formách pomoci, jelikož mnoho z nich není ochotno si prožívající trauma přiznat. Zajímavou metodou, jak napomoci ke snížení psychické tísně, nabízí Ireland et al. (2007), kteří popisují techniku písemného emočního vyjádření. Myslím si, že i toto je právě jedna z možností, jak pomoci policistům zvládat krizové situace a docílit toho, aby se využívání psychologické péče stalo pro policisty více známým tématem.

Část policistů má, nebo někdy měla, nutkání obrátit se na odborné služby pomoci. Existují důvody, díky kterým to ale zůstalo vždy jen u nutkání – nedůvěra v oddělení, strach z prozrazení nebo stigma (Ménard et al., 2016). Toto byly příčiny, které uváděli i příslušníci PČR. I Tucker (2015) ve svém výzkumu zmiňuje aspekt nadřazených. Z hlediska jeho nazírání jsou to právě vedoucí oddělení, kteří hrají zásadní roli v tom, zda policista služeb využije či nevyužije. Ač policisté chtějí nebo ne, názor nadřízeného do jisté míry utváří i jejich nazírání na využívání psychologické péče.

Zamýšlím se, co vede policisty k tomu, že se obávají úniku informací. Všichni pracovníci PIP jsou zavázáni etickými zásadami, které musí dodržovat. V nich jsou mimo jiné obsaženy i pojmy jako je anonymita, mlčenlivost, důvěrnost či diskrétnost (Vymětal, 2010). Je pro mě záhadou, proč i přes tyto ověřené údaje se policisté zdráhají a poskytovatelům služeb PIP (zejména psychologům) nevěří. Papazoglou a Tuttle (2018)

nabízí další vysvětlení, a to mínění, že psychologové plně nerozumí policejní práci. Toto tvrzení rozporuje skutečnosti, že členové PIP jsou v policejní problematice školeni a vzděláváni, mnoho z nich dokonce profesi policisty vykonávalo (Voska, 2017). Přikláním se spíše k tomu, že ač je to (pro lidi starající se o duševní zdraví) nemilé, psychologické služby jsou stále brány jako tou nejzazší možností, jak si pomoci. Tomu odpovídá i obraz policisty, který je člověkem racionálním, silným a nezlomným, jak se vyjadřovali někteří účastníci výzkumu. Mnoho policistů i obecně lidí je toho názoru, že přece nejsou „blázní“, tak proč by chodili za „evokařem“ (Royle et al., 2009).

Nyní se dostáváme ke čtvrté a už poslední výzkumné otázce. Ta přinesla pro mě osobně v určitých směrech zajímavé poznatky. Howard et al. (2004) popisuje, že policisté se dennodenně setkávají s lidmi, kteří jim svým počínáním mohou ublížit. Zažívají proto jiný druh stresu, než většina osob. Nejdůležitějším zjištěním tohoto výzkumu bylo, že policisté nevnímali větší potřebu využití služeb PIP ve spojitosti s konkrétními služebními pozicemi. Většina respondentů byla toho názoru, že policejní profese je náročná ve všech svých ohledech a nelze tedy jednoznačně říct, které konkrétní události (v souvislosti se služebními pozicemi) by vedly k tomu, obrátit se na PIP. Zajímavé ovšem bylo, že bez zřetele na aktuálně vykonávanou práci, někteří participanti uváděli, že více krizových momentů, které by si zasluhovaly odbornou péči, zažívají hlídkující policisté.

Bohužel výše popisované zjištění nemohu podložit odbornými poznatky, neboť výzkumné studie vztahující se k této problematice nejsou dostupné, proto se pokusím uvést alespoň malou úvahu pro doplnění. Z výsledků mého výzkumu vyplývá, že nejvíce náročné jsou situace, které mohou ohrozit životy lidí a právě ty zakouší především příslušníci hlídkové činnosti. Zažít přítomnost utrpení a tíseň lidí je bolestí i pro přihlížející policisty. Proto se uchyluji k domněnce toho, že bez ohledu na to, zda je člověk policista nebo ne, utrpení druhých lidí ho nenechává chladným a může vést ke vzniku traumatu. Toto se tedy může jevit jako „vysvětlení“, proč se názory policistů přikláněly spíše k využívání služeb skrze hlídkující policisty.

V následujících odstavcích bych se už ráda věnovala možným limitům, přínosům a nápadům na vylepšení mé bakalářské práce. Již při volbě tohoto tématu a následné tvorbě výzkumných otázek jsem si byla vědoma skutečnosti, že oblast PIP nebude policisty zřejmě nijak zvnitřněna, proto bude především na mé „šikovnosti“ vést rozhovory tak, abych docílila co nejlepšího zodpovězení výzkumných otázek. Mé obavy plynuly už ze samotného navázání kontaktu s respondenty, jelikož není tajemstvím, že policisté nejsou nakloněni

k rozhovorům týkající se duševního zdraví, navíc ještě s psychology (v mém případě budoucí psycholožkou). S velkým oddechem a zadostiučiněním můžu nyní říct, že tento předpoklad se ani v nejmenším nepotvrdil, ba naopak, mnoho z nich bylo rádo, že se někdo touto tematikou zabývá a projevíli opravdový zájem o výsledky výzkumu.

Musím však dodat, že popisovaná náklonost k tématu této práce vznikla pravděpodobně díky mým vazbám na policisty skrze bratra, tudíž jsem nebyla brána jako úplně „cizí“ a nepatřičná. Nutno zdůraznit, že do výzkumu se vlivem uváděných okolností zapojili převážně lidé, kteří jej znali a o rozhovor projevíli zájem. Uskutečnění výzkumu skrze dopomoci bratra lze ale považovat i za určitou „přítěž“, protože neměli šanci se přihlásit potenciálně neznámí policisté, kteří by na policejní povolání mohli mít zcela odlišný názor a dát této práci jiný rozměr. Na druhou stranu si uvědomuji, že kdybych policejní profesi v rodině neměla, tato bakalářská práce by vůbec nevznikla, protože se domnívám, že jiní policisté by nebyli ochotni mě nechat do jejich policejního světa nakouknout.

Za určitý nedostatek by se dal pokládat výskyt jen jednoho policisty se zkušeností s PIP, díky čemuž jsem nemohla zajistit plně uspokojivé výsledky. Nalézt policistu, který některou ze služeb PIP využil, a ještě by dal souhlas s rozhovorem, byl ale poměrně oříšek. Snažila jsem se proto od tohoto jediného probanda zjistit co nejvíce informací, ale zároveň mu ještě více „neublížit“ nebo se neuchýlit k poskytování (nevyžádaných) rad – terapeutické práci, jelikož si stále dříve popisovanou náročnou situací procházel. Ze zpětného hlediska si nyní uvědomuji, že tohoto jsem se obávala natolik, že se mi možná nepodařilo od policisty získat dostatek potřebných informací.

Dalším případným rizikem, které mělo vliv na výslednou povahu dat, je rozložení výzkumného souboru, kde se vyskytla jen jedna žena. Zajištění většího počtu žen by danou problematiku posunulo zase na jinou úroveň, jelikož policistky můžou mít jiný náhled na celkové využívání psychologických služeb. Rovněž by větším ziskem výzkumu bylo, kdyby se podařilo zapojit více policistů z hlavního města Prahy.

Když se zamýšlím nad tím, co je pro mě největší přínosem z hlediska zpracování této bakalářské práce, vyvstává mi na mysl, že úplně všechno. Díky tématu psychologické péče policistů jsem se hlouběji ponořila do problematiky využívání služeb PIP a také skutečně náplni policejní práce. Ještě více jsem se přesvědčila o tom, jak důležité je zvyšovat informovanost a znalosti zaměstnanců policie ohledně nabízených forem pomoci k tomu,

aby byli schopni po celou dobu své policejní kariéry pracovat bez psychických následků a traumat (Heffren & Hausdorf, 2014). Doufám, že jednou až dosáhnu na pomyslný vrchol studia – stanu se psycholožkou, tak budu mít šanci pracovat v policejní sféře a dokázat, že psychologové jsou informováni o tom, co policejní práce obnáší, jak zmiňuje Jetelina et al. (2020), a snaží se vždy být policistům nápomocni, bez rizika zneužití sdělených informací.

Myslím si, že potenciál této bakalářské práce je značný, jelikož jiné provedené práce s tematikou PIP zaměstnanců PČR byly provedeny zejména kvantitativní výzkumnou strategií. Byly tudíž ochuzeny o podrobnější popis zkušeností, názorů a případně vyjádřených emocí a pocitů. Podle mého názoru je šance pozvednout tuto práci ještě na další úroveň, a to například jako podklad pro zpracování magisterské práce. Zde bych se už podrobněji zaměřila na působení konkrétních složek PIP a toto téma více rozvedla i formou uskutečnění výzkumu. Pozornost bych soustředila jak na jednotlivé služby PIP a jejich náplň práce (např. formou dotazníků), tak i na skutečné případy využití pomoci policistů ve formě interview, samozřejmě pokud by to neohrozilo jejich zotavování z problémů a následný psychický stav.

Jistým aplikačním rozměrem se stávají poznatky ohledně možností, jak dostat informace související s psychologickou péčí, konkrétně služeb PIP, mezi zorné pole policistů a tím přispět ke snížení stigmatu, které ze strany policistů k psychologům vládne. První možností se nabízí zařadit předmět, popřípadě přednášky nebo semináře, do povinného vzdělávání policistů ještě před nástupem do služby. Důraz by měl být kladen především na ujištění policistů, že veškeré poskytované služby jsou anonymní (čemuž většina policistů nevěřila), diskrétní a spolu s důvěrností informací hrají nejdůležitější roli při poskytování péče. Dále zařadit v rámci pracovní doby přednášky, kde by měli policisté šanci znovu se více dozvědět o nabízené pomoci a dobrovolní jedinci by své zkušenosti sdíleli, čímž by v posluchačích mohli vzbudit větší zájem a důvěru ve služby PIP. Nejsnadnější a zároveň neúčelnější věcí by bylo zavěsit informace a kontakty na intranetové stránky pracovníků a tím docílit častějšího kontaktu s těmito informacemi. Alternativní variantou by mohla být i realizace školicích programů zaměřených na psychohygienu, kde by policisté měli možnost si skrze praktické cvičení vyzkoušet metody a techniky vedoucí ke snížení psychické tísně a rozvoje traumatu, a to například formou písemného emocionálního sdělení, které bylo aplikováno v rámci dříve uváděné studie (Ireland et al., 2007).

15 ZÁVĚR

Využívání psychologické péče, konkrétněji služeb PIP, není mezi příslušníky PČR nijak rozšířeným fenoménem. Proč tomu tak je, se v mnoha případech můžeme jen domnívat. Z již provedené výzkumné studie však vyplývají určitá zjištění, která by mohla alespoň z části tuto problematiku objasnit. Mohu tedy stanovit konkrétní závěry, ke kterým jsem došla.

Nejvíce náročné a stresující jsou pro policisty situace, kdy se setkávají se smrtí a případy týkající se dětí. Následně se policisté o dalších událostech vyjadřovali většinou z hlediska jejich hlavní policejní práce. Hovořili například o zákrocích, kdy musí jednat s lidmi pod vlivem omamných látek či výjezdy za sebevrahy nebo o věcech spojených se spisovou a administrativní činností.

Nelze přesně říct, v jakých konkrétních situacích policisté služeb PIP vyhledávají, jelikož účastník výzkumu, který zkušenost s PIP měl, byl pouze jeden. Problém, kvůli kterému policejního psychologa třikrát navštívil, se týkal vyšetřování GIBS, což potvrzovalo domněnky některých osob, které tvrdily, že v případě vyšetřování by odborných služeb využily. Vyjadřovali se i o případech smrti nebo použití zbraně, což souvisí s výše uváděnými stresujícími aspekty.

Potvrdil se poznatek, že ze stran policie nepanuje k psychologickým službám zrovna velká důvěra. Příslušníci uváděli několik argumentů proč by se zdráhali, obrátit na odbornou pomoc. Nejvýraznější skutečností byl fakt, že policisté ve své podstatě nejsou lidmi, kteří by se se svými pocity svěřovali. Pokud by se k tomu však uchýlili, vždy by primárně požádali o pomoc rodinu. Dále hovořili o obavě z úniku informací a následného dopadu na jejich osobu. Od toho se odvíjí poznatek, že nepojímají moc velkou důvěru ani skrze své nadřízené.

Jako otevřená odpověď se jeví oblast využívání složek PIP z hlediska služebních pozic, jelikož se díky velmi malému počtu osob, kteří měli zkušenost s PIP nepotvrdilo, že by konkrétní služební pozice využívaly služeb více, než jiné. Policisté se ovšem domnívali, že z hlediska hlídkujících policistů je větší pravděpodobnost, že by odbornou pomoc využili, neboť se ve větší míře setkávají s potenciálním nebezpečím.

16 SOUHRN

Cílem této bakalářské práce bylo přezkoumat povědomí a zkušenosti s využíváním PIP zaměstnanců PČR. Teoretická část je tvořena čtyřmi kapitolami, kde se objevují odborné poznatky a výzkumné studie jak českých, tak zahraničních tvůrců. Počáteční kapitoly se opírají především o základní informace a obtížné činitele související s povoláním policisty. Následující kapitoly se už podrobněji zabývají konkrétními částmi PIP a ozřejmují hlavní problematiku této bakalářské práce.

První kapitola teoretické části se zabývá podrobným popisem profese policisty s důrazem na psychologické aspekty. Popisují zde hlavní náplň práce zejména pořádkových policistů s ohledem na realizaci výzkumu právě mezi nimi. Dále uvádím informace týkající se pracovní doby, rizik práce a náročných pracovních situací. Konečně i poznatky ze stran veřejnosti a rodinných příslušníků na policejní profesi.

Psychologický důraz na policejní oblast je kladen i ve druhé kapitole, kde se zabývám jednotlivými těžkostmi, které mohou při obtížných situacích v rámci zákroků vzniknout. Konkrétněji se jedná o stres, trauma, frustraci, krizi a syndrom vyhoření. Všechny informace uváděné v této kapitole jsou provázány také českými i zahraničními výzkumnými studiemi.

Třetí kapitola se už detailněji věnuje posttraumatické intervenční péči u PČR. Zahrnuje podkapitoly o policejním psychologovi, anonymní lince pomoci v krizi, krizové intervenci a nakonec i systému kolegiální podpory.

Konec teoretické části uzavírají výzkumy, které byly na téma psychologické péče policistů provedeny v zahraničí. Záměrně uvádím zahraniční, jelikož české výzkumy nejsou k dohledání. Nutno dodat, že velkou část exitujících studií předkládám již v předchozích kapitolách práce.

V praktické části nejprve popisují stanovený výzkumný problém a cíle výzkumu. Následně uvádím výzkumné otázky, které mají svou oporu v teoretické části. Velký úsek je poté tvořen popisem výzkumné strategie a designu, výzkumného souboru a metody sběru dat spolu s jejím průběhem. Vše je důkladněji charakterizováno v příslušných kapitolách. Neméně důležitou částí tohoto výzkumného projektu je i popis etických aspektů, metod a průběhu analýzy dat.

Výsledky provedeného výzkumu jsou nejprve popsány v rámci zpracování kazuistik každého jednotlivého případu, kde uvádím příběhy policistů v návaznosti na jejich informovanost a zkušenost s PIP. Posléze jsou výsledky uvedeny jako odpovědi na výzkumné otázky ve formě shrnutí nejpodstatnějších zjištění.

Nejvíce stresující aspekty, o kterých policisté hovoří, jsou zákroky v otázkách života a smrti a případy týkající se dětí. Potom se odpovědi liší podle toho, zda se jedná o policisty vykonávající hlídkovou nebo spisovou činnost. Jedinou uváděnou situací užití služeb PIP je vyšetřování GIBS. Následně se jedná o domnělé situace – dopravní nehody, střelba či smrt dítěte. Na služby PIP by se policisté obrátili až v případě selhání pomoci svých blízkých. Mezi překážky bránící ve využívání patří hlavně specifická policejní povaha, nedostatek podpory ze strany vedoucích a obava z nedodržení důvěrnosti. Není zjištěno, které služební pozice se přiklánějí ke zmiňované pomoci více či méně, ale názory policistů se uchylují spíše k případům, se kterými se setkávají hlídkující policisté při jejich službě.

Pomyslným vrcholem celé práce je diskuze, ve které se snažím z převážné většiny porovnat své výsledky s poznatky jiných výzkumných studií. Dále poznamenávám možné nedostatky a rizika, podotýkám přínos této práce a stručným popisem navrhuji možnost dalšího výzkumného bádání ve formě zpracování navazující magisterské práce. V neposlední řadě uvádím praktické návrhy a nápady na eventuální zlepšení informovanosti a přiblížení odborné psychologické péče příslušníkům policie, které zmiňovali sami policisté při jednotlivých interview. Jedná se o zařazení těchto informací do povinného školního vzdělávání policistů, uskutečnění přednášek či seminářů nebo zajištění větší dávky informací skrze pracovní intranetové stránky.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- Adamová, I., & Vtípil, Z. (2012). Stres v policejní praxi. *Psychologie a její kontexty*, 1(3), 1-13. Získáno 22. února 2021 z https://psychkont.osu.cz/fulltext/2012/Adamova,Vtipil_2012_1.pdf
- Al-Humaid, H., el-Guebaly, N., & Lussier, D. (2007). Substance Use and the Police: An International Workplace Experience. *Addictive Disorders & Their Treatment*, 6(3), 107-115. doi:10.1097/01.adt.0000210728.38509.3d
- Amaranto, E., Steinberg, J., Castellano, C., & Mitchell, R. (2003). Police Stress Interventions. *Brief Treatment and Crisis Intervention*, 3(1), 47-53. doi: 10.1093/brief-treatment/mhg001
- Andršová, A. (2012). *Psychologie a komunikace pro záchranáře v praxi*. Praha: Grada.
- Aumiller, G. S., & Corey, D. (2007). Defining the Field of Police Psychology: Core Domains & Proficiencies. *Journal of Police and Criminal Psychology*, 22(2), 65-76. doi:10.1007/s11896-007-9013-4
- Basińska, B. A., & Wiciak, I. (2012). Fatigue and Professional Burnout in Police Officers and Firefighters. *Internal Security*, 4(2), 267-275. Získáno 1. března 2021 z <https://www.proquest.com/docview/1323524988/fulltextPDF/DEEA8EC3A8FF4BDCPQ/1?accountid=16730>
- Baštecká, B., Hlaváčková, D., Kavan, Š., Mika, O. J., Sotolářová, M., & Vymětal, Š. (2005). *Terénní krizová práce: psychosociální intervenční týmy*. Praha: Grada.
- Bezpečný Středočeský kraj (2017). *Základní policejní služby*. Získáno 15. února 2021 z <http://bezpecnystredoceskykraj.cz/zakladni-policejni-sluzby/>
- Bhowmick, S., & Mulla, Z. (2020). Who Gets Burnout and When? The Role of Personality, Job Control, and Organizational Identification in Predicting Burnout Among Police Officers. *Journal of Police and Criminal Psychology*, 1-13. doi:10.1007/s11896-020-09407-w
- Brandl, S. G., & Strohshine, M. S. (2003). Toward an Understanding of the Physical Hazards of Police Work. *Police Quarterly*, 6(2), 172-191. doi:10.1177/1098611103006002003

- Canada, K. E., Angell, B., & Watson, A. C. (2010). Crisis Intervention Teams in Chicago: Successes on the Ground. *Journal of Police Crisis Negotiations*, 10(1-2), 86-100. doi:10.1080/15332581003792070
- Cebulak, W. (2001). Fairness, Job Frustration, and Moral Dilemmas in Policing That Impact Police Effectiveness. *Journal of Police and Criminal Psychology*, 16(2), 48-57. doi:10.1007/bf02805180
- Čírtková, L. (2015). *Policejní psychologie* (2. vyd.). Plzeň: Aleš Čeněk.
- Demou, E., Hale, H., & Hunt, K. (2020). Understanding the mental health and wellbeing needs of police officers and staff in Scotland. *Police Practice and Research: An International Journal* 21(6), 702-716. doi:10.1080/15614263.2020.1772782
- Donley, E. (2012). Identification and management of persistent complainers. *Law Society Journal*, 50(5), 74-77. Získáno 18. února 2021 z https://www.researchgate.net/publication/259484476_Donley_E_2012_Identifying_and_managing_persistent_complainers_Law_Society_Journal_Vol_50_p_74-77
- Enenkelová, S. (2000). Psycholog – vyjednaváč ve službách policie. *Psychologie dnes*, 6(6), 25-26.
- Green, B. (2004). Post-traumatic stress disorder in UK police officers. *Current Medical Research and Opinion*, 20(1), 101-105. doi:10.1185/030079903125002748
- Gřivna, T., Scheinost, M., Zoubková, I., Barilik, I. N., Bohuslav, L., Cejp, M., ... Firstová, J. (2019). *Kriminologie* (5. vyd.). Praha: Wolters Kluwer.
- Hartl, P., & Hartlová, H. (2010). *Velký psychologický slovník*. Praha: Portál.
- Hartley, T. A., Sarkisian, K., Violanti, J. M., Andrew, M. E., & Burchfiel, C. M. (2013). PTSD symptoms among police officers: associations with frequency, recency, and types of traumatic events. *International Journal of Emergency Mental Health*, 15(4), 241-253. Získáno 5. února 2021 z <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4734407/>
- Heffren, C. D. J., & Hausdorf, P. A. (2014). Post-traumatic effects in policing: perceptions, stigmas and help seeking behaviours. *Police Practice and Research: An International Journal*, 17(5), 420-433. doi:10.1080/15614263.2014.958488
- Hendl, J. (2016). *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. (4. vyd.). Praha: Portál.

- Howard, G. W., Donofrio, H. H., & Boles, J. S. (2004). Inter-domain work-family, family-work conflict and police work satisfaction. *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*, 27(3), 380-395. doi:10.1108/13639510410553121
- Hrinko, M., Dlouhý, M., Havránková, Š., Herzán, M., Krulík, O., Křivánková Beranová, M., ... Laňka, J. I. (2020). *Pořádková činnost policie*. Plzeň: Aleš Čeněk.
- Ireland, M., Malouff, J. M., & Byrne, B. (2007). The efficacy of written emotional expression in the reduction of psychological distress in police officers. *International Journal of Police Science & Management*, 9(4), 303-311. doi:10.1350/ijps.2007.9.4.303
- Jetelina, K. K., Molsberry, R. J., Gonzalez, J. R., Beauchamp, A. M., & Hall, T. (2020). Prevalence of Mental Illness and Mental Health Care Use Among Police Officers. *JAMA Network Open*, 3(10), 1-12. doi:10.1001/jamanetworkopen.2020.19658
- Ježková, I. (2013). *Násilí proti policistům při služebních zákrocích*. Získáno 10. ledna 2021 z <https://www.policie.cz/clanek/nasili-proti-policistum-pri-sluzebnich-zakrocich.aspx>
- Jungvirtová, J. (2008). Krize není konec, krize je příležitost. *Policista*, (4), 26-27.
- Karaffa, K. M., & Koch, J. M. (2015). Stigma, pluralistic ignorance, and attitudes toward seeking mental health services among police officers. *Criminal Justice and Behavior*, 43(6), 759-777. doi:10.1177/0093854815613103
- Karaffa, K. M., Openshaw, L., Koch, J., Clark, H., Harr, C., & Stewart, C. (2014). Perceived Impact of Police Work on Marital Relationships. *The Family Journal*, 23(2), 120-131. doi:10.1177/1066480714564381
- Kääriäinen, J. T. (2007). Trust in the Police in 16 European Countries. *European Journal of Criminology*, 4(4), 409-435. doi:10.1177/1477370807080720
- Karbanová, P. (2019). Systém kolegiální podpory Policie ČR. *E-psychologie*, 13(2), 13-32. doi:10.29364/epsy.341
- Kebza, V., & Šolcová, I. (2003). *Syndrom vyhoření*. (2. vyd.). Praha: Státní zdravotní ústav.
- Koutná Kostínková, J., & Čermák, I. (2013). Interpretativní fenomenologická analýza. In Řiháček, T., Čermák, I., & Hytych, R. (Ed.), *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy* (9-43). Brno: Masarykova univerzita.
- Kirschman, E. (2015). *Život s policajtem: vše, co by měla rodina policisty vědět*. Praha: Grada.

- Křivohlavý, J. (2009). *Psychologie zdraví*. (3. vyd.). Praha: Portál.
- Langrová, A. (2016). Počty volajících na linku pomoci se stále zvyšují. *České vězeňství*, (3) 2-3.
- Matoušková I., & Spurný, J. (2005). *Komunikačně náročné situace v policejní praxi*. Plzeň: Aleš Čeněk.
- Mareš, J. (2012). *Posttraumatický rozvoj člověka*. Praha: Grada.
- Ménard, K. S., Arter, M. L., & Khan, C. (2016). Critical incidents, alcohol and trauma problems, and service utilization among police officers from five countries. *International Journal of Comparative and Applied Criminal Justice*, 40(1), 25-42. doi:10.1080/01924036.2015.1028950
- Miller, L. (2007). Police Families: Stresses, Syndromes, and Solutions. *The American Journal of Family Therapy*, 35(1), 21-40. doi:10.1080/01926180600698541
- Milliard, B. (2020). Utilization and Impact of Peer-Support Programs on Police Officers' Mental Health. *Frontiers in Psychology*, 11(1686), 1-8. doi:10.3389/fpsyg.2020.01686
- Miovský, M. (2006). *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada.
- Nesvadba, P. (2009). *Policejní etika*. Plzeň: Aleš Čeněk.
- Nový, M. (2003). Psychologická pomoc po krizové události. *Psychologie dnes*, 9(11), 28-30.
- Papazoglou, K., & Tuttle, B. M. (2018). Fighting Police Trauma: Practical Approaches to Addressing Psychological Needs of Officers. *Journal of Police Emergency Response*, 8(3), 1-11. doi:10.1177/2158244018794794
- Patterson, G. T. (2001). The Relationship Between Demographic Variables and Exposure to Traumatic Incidents Among Police Officers. *The Australasian Journal of Disaster and Trauma Studies*, 2(1). Získáno 5. února 2021 z <https://www.massey.ac.nz/~trauma/issues/2001-2/patterson2.htm>
- Patterson, G. T. (2009). Mental stress and workers' compensation claims among police officers. *Journal of Workplace Rights*, 14(4), 441-455. Získáno 10. ledna 2021 z https://triggered.edina.clockss.org/ServeContent?url=http://baywood.stanford.clockss.org%2FBWWR%2FBWOOD_BWWR_14_4%2F3076542P324U6336.pdf

- Paulík, K. (2017). *Psychologie lidské odolnosti* (2. vyd.). Praha: Grada.
- Pavlovský, P., Malá, E., Procházka, L., & Šrutová, L. (2012). *Soudní psychiatrie a psychologie* (4. vyd.). Praha: Grada.
- Pešek, R., & Praško, J. (2016). *Syndrom vyhoření – jak se prací a pomáháním druhým nezničit*. Praha: Pasparta.
- Policie České republiky (2017). *Policie České republiky* (2. vyd.). Praha: Policejní prezidium České republiky.
- Policie ČR. (2017). *Další informace ke služebnímu poměru*. Získáno 15. března 2021 z <https://www.policie.cz/clanek/dalsi-informace-ke-sluzebnimu-pomeru.aspx>
- Policie ČR. (2020). *Anonymní linka pomoci v krizi*. Získáno 12. prosince 2020 z <https://www.policie.cz/clanek/anonymni-linka-pomoci-v-krizi.aspx>
- Policie ČR. (2020). *O Policii ČR*. Získáno 14. prosince 2020 z <https://www.policie.cz/clanek/o-nas-policie-ceske-republiky-policie-ceske-republiky.aspx>
- Praško, J., Hájek, T., Pašková, B., Preiss, M., Šlepecký, M., & Záleský, R. (2003). *Stop traumatickým vzpomínkám: jak zvládnout posttraumatickou stresovou poruchu*. Praha: Portál.
- Presser, H. B. (2000). Nonstandard Work Schedules and Marital Instability. *Journal of Marriage and Family*, 62(1), 93-110. doi:10.1111/j.1741-3737.2000.00093.x
- Royle, L., Keenan, P., & Farrell, D. (2009). Issues of Stigma for First Responders Accessing Support for Post Traumatic Stress. *International Journal of Emergency Mental Health*, 11(2), 79-85. Získáno 20. března 2021 z https://www.researchgate.net/profile/Derek-Farrell-3/publication/40020978_Issues_of_stigma_for_first_responders_accessing_support_for_post_traumatic_stress/links/55c87da308aea2d9bdc8da75/Issues-of-stigma-for-first-responders-accessing-support-for-post-traumatic-stress.pdf
- STEM (2017). *Důvěra veřejnosti v českou policii trvale roste*. Získáno 8. ledna 2021 z <https://www.stem.cz/duvera-verejnosti-v-ceskou-policii-trvale-roste/>
- Špatenková, N., Dohnal, D., Dohnalová, S., Ivanová, K., Klen, Š., Možišová, A., ... Pešáková, K. (2017). *Krize a krizová intervence*. Praha: Grada.

- Špatenková, N., Sobotková, I., Sýkorová, D., Příhodová, A., & Dopita, M. (2004). *Krize: psychologický a sociologický fenomén*. Praha: Grada.
- Tichý, V. (2019). Rychle a účinně. *Policista*, (10), 28.
- Tucker, J. M. (2015). Police Officer Willingness to Use Stress Intervention Services: The Role of Perceived Organizational Support (POS), Confidentiality and Stigma. *International Journal of Emergency Mental Health and Human Resilience*, 17(1), 304-314. doi:10.4172/1522-4821.1000163
- Troníček, J. (3. listopadu 2008). Policisty stresuje víc papírování než zločin, tvrdí průzkum. *Právo*. Získáno z <https://www.novinky.cz/krimi/clanek/policisty-stresuje-vic-papirovani-nez-zlocin-tvrdi-pruzkum-40211571>
- Ussery, W. J., & Waters, J. A. (2006). COP-2-COP Hotlines: Programs to Address the Needs of First Responders and Their Families. *Brief Treatment and Crisis Intervention*, 6(1), 66-78. doi:10.1093/brief-treatment/mhj004
- Vágnerová, M. (2014). *Současná psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál.
- Velikovská, M. (2016). *Psychologie obětí trestných činů*. Praha: Grada.
- Violanti, J. M., Fekedulegn, D., Hartley, T. A., Charles, L. E., Andrew, M. E., Ma, C. C., & Burchfiel, C. M. (2016). Highly Rated and most Frequent Stressors among Police Officers: Gender Differences. *American Journal of Criminal Justice*, 41(4), 645-662. doi:10.1007/s12103-016-9342-x
- Voska, V. (2017). *Výroční zpráva 2016 oddělení vedoucího psychologa Policejního prezidia ČR*. Praha: Policejní prezidium České republiky.
- Vymětal, Š. (2009). *Krizová komunikace a komunikace rizika*. Praha: Grada.
- Vymětal, Š., Voska V., Toman, O., Jungwirthová J., & Urban, K. (2010). *Možnosti psychologické podpory v Policii ČR*. Praha: THEMIS.
- Waters, J. A., & Ussery, W. (2007). Police stress: history, contributing factors, symptoms, and interventions. *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*, 30(2), 169-188. doi:10.1108/13639510710753199

PŘÍLOHY

Seznam příloh:

1. Abstrakt v českém jazyce
2. Abstrakt v anglickém jazyce
3. Dopis účastníkům výzkumu
4. Kostra interview
5. Ukázka interview (Policista 1)
6. Sebereflexe

Příloha 1: Abstrakt v českém jazyce

ABSTRAKT BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Název práce: Posttraumatická intervenční péče u zaměstnanců Policie ČR

Autor práce: Aneta Paskudová

Vedoucí práce: Mgr. Erika Lipková

Počet stran a znaků: 72 stran, 142 577 znaků

Počet příloh: 6

Počet titulů použité literatury: 72

Abstrakt (800–1200 zn.): Cílem práce je přezkoumat povědomí a zkušenosti zaměstnanců Policie ČR s posttraumatickou intervenční péčí. Teoretická část se skládá ze čtyř kapitol, které pojednávají o popisu a psychologických aspektech profese policisty, jednotlivých složkách posttraumatické péče a uskutečněných výzkumech. Výzkumné otázky se týkají stresujících situací v policejní práci v návaznosti na využívání psychologické péče. Byla použita kvalitativní výzkumná strategie a konkrétním typem výzkumu je mnohonásobná případová studie. Data byla získávána pomocí polostrukturovaných rozhovorů se šesti participanty a analyzována pomocí interpretativní fenomenologické analýzy. Mezi nejvíce stresující situace patří setkání se se smrtí a případy související s dětmi. Psychologických služeb využívají policisté minimálně. Jedná se o případ vyšetřování Generální inspekci bezpečnostních sborů a možné dopravní nehody nebo střelby. Policistům v tom brání obavy z nedodržení důvěrnosti, nedostatek podpory ze stran nadřízených a osobitá policejní povaha. Policejní profese je ve všech směrech náročným povoláním, a proto nelze říct, které služební pozice využívají pomoci více.

Klíčová slova: policie, posttraumatická intervenční péče, policejní psycholog, stres

ABSTRACT OF THESIS

Title: Post-traumatic interventional care of czech police employees

Author: Aneta Paskudová

Supervisor: Mgr. Erika Lipková

Number of pages and characters: 72 pages, 142 577 characters

Number of appendices: 6

Number of references: 72

Abstract (800–1200 characters): The goal of the thesis is to explore the conscience and experiences of czech state police employees with post-traumatic interventional care. Theoretical part consists of four chapter which describe psychological nature of policeman work, particular units of post-traumatic interventional care and realized research. Examination questions regard stressing situations in police work in relationship with psychological care use. It was qualitative examination strategy and concrete examination type is multiple case study. Datas were collected with aid of semistructural interviews with six participants and processed through interpretative phenomenological analysis. Among the most steressful situations belong come along with death and cases concerning childrens. The policemen exploit the psychological care very rare. And mainly it is the case of General Inspectorate of Security Forces investigation, traffic accidents or gun shootings. Following factors prevent the policemen from the psychological care: lack of confidence, they don't feel encouragement by their leadership and the specific hardened policemen nature. Police work is in all views demanding job so there couldn't be confirmed which police professions require more help.

Key words: police, post-traumatic interventional care, police psychologist, stress

Příloha 3: Dopis účastníkům výzkumu

Dobrý den,

jmenuji se Aneta Paskudová a jsem studentkou 3. ročníku oboru Psychologie na Univerzitě Palackého. V rámci své bakalářské práce se zabývám **Posttraumatickou intervenční péčí u zaměstnanců Policie ČR**. Cílem mé práce je zjistit, zda policisté využívají pomoci, která je jim ze strany policie umožňována a popřípadě upozornit na to, jaké možnosti zlepšení by vedly k tomu, aby policisté tuto možnost využívali více.

Předem Vám děkuji za svolení uskutečnit se mnou rozhovor. Zaručuji Vám veškerou anonymitu a ohleduplnost vzhledem k některým citlivým tématům. Veškeré získané odpovědi poslouží výhradně mé bakalářské práci a nebudou nijak dále šířeny.

Uvědomuji si, že některé otázky Vám mohou být nepříjemné a nebudete chtít na ně odpovídat. Ráda bych Vás však ujistila, že není mým cílem vytáhnout z Vás nějaké „delikátní“ informace, kterými bych Vám mohla ublížit. Naopak se budu snažit, aby Vaše odpovědi či postřehy posloužily ke zlepšení informovanosti či služeb posttraumatické intervenční péče.

Před prací policisty mám obrovský respekt, jelikož jsem si vědoma toho, jak náročné a mnohdy velmi nedocenené povolání to je. Už teď Vám z mé strany patří velký dík za ochotu a vstřícnost se mnou spolupracovat i v této nelehké době. Věřím, že veškeré informace, které prostřednictvím rozhovorů získám, budou užitečné a v budoucnu snad i pomůžou ke zlepšení pomoci policistům. Jelikož já věřím, že i malý krok, je krok vpřed!

Příloha 4: Kostra interview

ZÁKLADNÍ ÚDAJE

Pohlaví:

Věk:

Kraj:

Služební pozice:

Délka služebního poměru:

NÁROČNÉ A STRESUJÍCÍ ASPEKTY V PROFESI POLICISTY A ÚVOD K PIP

1. Které aspekty Vaší práce považujete osobně za nejnáročnější?
2. Zažíváte jako policista/ka stresující situace? Jaké?
3. Kdo je Vám největší oporou ve chvílích, kdy zažíváte zátěž, stres či pocity napětí?
4. Využil/a jste v rámci složitých životních situací (zátěž, stres, atd.) nějakou formu pomoci, kterou Vám policie nabízí?

Pokud ANO

- 4a. Jakou formu pomoci jste využili?
5. Máte povědomí ještě o dalších formách pomoci ve složitých životních situacích, které Vám policie nabízí?
  - 5a. Jak vnímáte podporu týkající se zvládnání zátěžových situacích při výkonu práce ze strany policie, myšleno tím podpora kolegů či nadřízených?
6. Slyšel/a jste už někdy o pojmu posttraumatická intervenční péče (PIP)? Dokážete jej blíže specifikovat?

Pokud ANO

- 6a. Jaké formy pomoci PIP nabízí?

Pokud NE

Následuje vysvětlení a popis PIP.

Pokud ANO i NE

6b. V jakých případech může podle Vás policista/ka využít služeb PIP?

(NE)ZKUŠENOSTI POLICISTŮ S PIP

7. Představte si, že byste se ocitl/a ve složité pracovní, rodinné či osobní situaci, využil/a byste pomoci PIP?

Pokud ANO

7a. Kterou ze složek byste využil/a?

7b. A kterou případně ne? Proč ne?

Pokud NE

7c. Z jakého důvodu byste této pomoci nevyužil/a?

7d. Co by Vám pomohlo v tom, abyste této pomoci využil/a? Za jakých okolností?

7e. Na kterou ze složek byste byl/a ochoten/na se případně obrátit?

8. Využil/a nebo přemýšlel/a jste už někdy během své práce o tom, že využijete služeb policejního psychologa, linky důvěry či krizového intervenanta?

Pokud ANO

8a. Jste ochoten/na se o tom více pobavit?

8b. Kterou ze složek PIP jste využil/a nebo o ní přemýšlel/a?

8c. Kvůli jaké situaci či problému?

8d. Pomohlo Vám to?

9. Myslíte si, že jsou policisté nakloněni k tomu využívat složky PIP?

10. Znáte nějakého policistu/ku ze svého okolí, který/á některou ze složek PIP využil/a?

11. Co by podle Vašeho názoru napomohlo tomu, aby se povědomí o možnostech této pomoci mezi policisty více rozšířilo?

Příloha 5: Ukázka interview (Policista 1)

ZÁKLADNÍ ÚDAJE

Pohlaví: muž

Věk: 33

Kraj: Moravskoslezský

Služební pozice: vrchní inspektor – zpracování přidělených spisových materiálů za účelem dokumentace a řádného vedení, objasňování protiprávního jednání, ztotožňování pachatele a dalších procesních úkonů.

Délka služebního poměru: 6 let

NÁROČNÉ A STRESUJÍCÍ ASPEKTY V PROFESI POLICISTY A ÚVOD K PIP

V: výzkumník

P: participant výzkumu

1. Které aspekty Vaší práce považujete osobně za nejnáročnější?

P: Hm... nejnáročnější je pro mě osobně někdy stres, který ta práce přináší, protože se musí dodržovat lhůty v rámci trestního řízení, je potřeba zdůvodňovat, proč některé prověřování nebylo skončeno řádně a včas. Taky to přináší stres v tom, že nelze třeba některé věci znova napravit nebo znova uskutečnit, například, když se vyslychá osoba, tak je potřeba tu osobu vyslechnout tak, aby bylo zodpovězeno co nejvíce otázek, neboť je někdy problém ty osoby znova vyzvat k podání vysvětlení, aby se dostavily... A další stres nebo další stresová situace je, že někdy není možné lidi vyslechnout, prostě předvést, zjistit kde bydlí, což obnáší další věci k tomu, aby ten určitý člověk se prostě dostavil, aby ten spis mohl být řádně nějak ukončen nebo nějak řádně veden, postoupen nebo aby mohl být v té věci nějak rozhodnuto. Takže je tam největší ten stres z toho, že prostě člověk je závislý na tom, jestli s ním taky lidi spolupracují. (povzdech)

2. Zažíváte jako policista stresující situace? Jaké?

P: No v podstatě na té mé pozici, na které teď jsem, tak je nejvíce stresující asi to, co jsem popsal v té první části, kdy tam asi teď není jiný aspekt, který bych považoval za nějaký vysoce stresující.

3. Kdo je Vám největší oporou ve chvílích, kdy zažíváte zátěž, stres či pocity napětí?

P: No, protože jsem věřící člověk, tak takovou největší oporou je mi moje víra, kdy vždycky, když zažívám nějaké těžší období v té práci nebo těch spisů je třeba hodně a nedaří se s těmi spisy nějak hnout nebo prostě provést nějaký důležitý krok, aby se mohlo zas něco dalšího objasnit, tak je mi vždycky takovou největší oporou víra. Třeba že se můžu pomodlit, anebo, že i víra v tom, že existují vlastně důležitější a podstatnější věci, než že je práce. I s tím, že je pro mě důležité, abych byl poctivý, takže když jsem poctivý, tak je to jako pro mě důležité a potom je mi taky oporou i moje rodina.

4. Využil jste v rámci složitých životních situací (zátěž, stres, atd.) nějakou formu pomoci, kterou Vám policie nabízí?

P: Ne, nevyužil jsem doposud žádnou formu pomoci.

5. Máte povědomí o tom, jaké formy pomoci ve složitých životních situacích Vám policie nabízí?

P: Hm... jako příliš o tom povědomí nemám, jaké formy pomoci bych mohl využít, ale zase na druhou stranu, kdybych nějakou formu pomoci potřeboval, tak bych se jako nebál obrátit na svého vedoucího nebo na jednoho ze svých vedoucích, protože si zase na druhou stranu myslím, že by tu pomoc určitě neodmítl, ale že by určitě nějakým způsobem se snažil vyjít vstříc nebo prostě nabídnout tu pomoc.

5a. Jak vnímáte podporu týkající se zvládnání zátěžových situací při výkonu práce ze strany policie, myšleno tím podpora kolegů či nadřízených?

P: Někáká forma podpory ze strany těch vedoucích, jako si myslím, že moc ani není. Nebo záleží na situaci, jako, že spíše si myslím, že častější je možná nějaká kritika, než spíše ta pochvala ze strany těch vedoucích. Záleží na tom, jak člověk pracuje. No jako je to spíše, možná bych to jako opravil, není to až tak kritika, ale spíše to, že té pochvaly v té práci příliš není. (smích) Že

člověk, když si tu svoji práci dělá poctivě, tak to vedení je s tím spokojeno, ale ne až tak často to podle mě dává najevo, že je s tou tvou prací spokojeno. Že když člověk pracuje dobře, tak to vedení je s tím spokojeno, ale jako nějaké pochvaly se člověk příliš nedočká. Takže spíš je to možná myšleno tady v tom slova smyslu. Jako, že někdy toho člověka v práci třeba více potěšila nějaká pochvala nebo nějaké vědomí od těch jako vedoucích, že člověk pracuje dobře a podobně.

6. Slyšel jste už někdy o pojmu posttraumatická intervenční péče (PIP)? Dokážete jej blíže specifikovat?

P: Asi jsem o tom neslyšel, možná jako mi ty slova jsou povědomé, ale nevím, co znamenají nebo nevím vůbec, jak bych to rozvinul. (váhání)

Následovalo krátké vysvětlení a popis PIP.

6a. V jakých případech může podle Vás policista využít služeb PIP?

P: Vzhledem k tomu, že teď v práci pracuju na takové pozici, na které pracuji, to znamená, že se příliš jako nesetkávám s lidmi venku a nehrozí mi na té pozici žádné nebezpečí nějakého zranění nebo nějaké nehody, nebo to nebezpečí je celkem minimalizováno tou mojí pracovní pozicí, tak si myslím, že v práci mi to ani nehrozí. Ale taky jsem si prošel prací policisty na ulici, tři roky. (smích) Tam toho nebezpečí hrozí celkem hodně a častokrát to byly i takové na té ulici vypjaté situace, kdy třeba člověk musel používat i nějaké donucovací prostředky nebo hodně se hádat s těmi lidmi a častokrát to bylo na ostří nože, dost vyhrocené situace, dost často nastávaly. Vzhledem k tomu, že celý den sedíte v autě, takže několikrát třeba bylo blízko i k nějaké nehodě nebo k nějakému jinému „průseru“. Na té ulici je ten člověk v podstatě, bych řekl, jednou nohou v nějakém problému nebo průšvih. Jako co se týká té pracovní pozice a doma nebo... Týká se to i doma?

V: Ano, i rodiny nebo nějakých vztahů.

P: Jo tak určitě i doma by byla možnost to využít, ale zatím jako nemůžu soudit, protože se mi nepříhodila taková situace, která by vyžadovala nějakou takovou formu pomoci, takže nemůžu to nijak hodnotit. Předpokládám, že to může být stejná situace, jako která se může prostě přihodit v práci, že se stane

nějaká nehoda nebo že člověk onemocní nebo nějaký jiný problém, jako, že by se to určitě dalo využít i v osobním životě.

(NE)ZKUŠENOSTI DANÉHO POLICISTY S PIP

7. Představte si, že byste se ocitl ve složité pracovní, rodinné či osobní situaci, využil byste pomoci PIP?

P: Hm... jako spíš bych to asi řešil takovým svým osobním přístupem, to znamená tou svojí vírou a tím vztahem k Bohu, a protože tak se snažím řešit hodně věcí, ale nebránil bych se určitě ani nějaké pomoci zvenčí. Snažil bych se tu pomoc jako vždycky hledat nejprve v těch nejbližších příbuzných, to znamená v rodině, potom bych asi zkoušel nějaké jako další formy přes doktora až přes třeba nějakého psychologa anebo nějakého toho, tu intervenční péči nebo něco takového. Pomoci bych využil, ale jako nejprve bych se snažil tu pomoc hledat někde jinde, ale nevím, nedokážu na to tak jako odpovědět, když jsem se do té situace nedostal, tak na to asi nedokážu jednoznačně odpovědět, ale jako nejprve bych hledal tu pomoc jako někde jinde, než tady v tom PIP.

7a. Kterou ze složek byste využil?

P: Pravděpodobně asi ta linka důvěry. Hm... možná, že i ten psycholog, ale nemám k tomu jako nějakou náklonost, k tomu psychologovi, abych tak pravdu řekl. (smích) Nevím, jestli bych té jeho pomoci využil. Ale spíš jako tady z těch tří možností bych upřednostnil tu linku důvěry.

7b. A kterou případně ne? Proč ne?

P: Jako nedokážu to asi nějak blíže specifikovat. Nevím, myslím si, že prostě pro mě asi lepší, než policejní psycholog, je třeba pomoc rodiny nebo někoho blízkého, než jako takhle cizí člověk.

V: Největší překážkou by teda bylo, že je to cizí člověk?

P: Jo asi jo, protože jako považuju toho psychologa za jako člověka, se kterým prostě nejsem v blízkém kontaktu nebo v blízkém vztahu. Není to tak, že mu můžu prostě kdykoli cokoli říct, protože to prostě není člověk, se kterým jako žiju a mám nějaké soužití, nějaký delší vztah, takže bych asi tady to považoval za takový, ne že problém, ale prostě mi přijde mnohem bližší jako ta rodina,

manželka, s kým bych to mohl prostě kdykoli a cokoli probrat. A vím, že to, co by mi řekla nebo to, co bych probral s tou manželkou, jakože je to myšleno vážně, protože spolu žijeme a spolu trávíme veškerý čas, máme spolu děti, takže si myslím, že ta manželka nebo kdokoliv z rodiny by mi chtěl jako nejvíce upřímně pomoci. Psycholog by se nedokázal tak vcítit.

8. Využil nebo přemýšlel jste už někdy během své práce o tom, že vyzkoušíte služby policejního psychologa, linky důvěry či krizového intervenanta?

P: Nevyužil.

V: A ani nepřemýšlel?

P: Nepřemýšlel jsem nad tím protože se mi nikdy nic takového nepříhodilo, jo. (pousmání) Vždycky to bylo jenom vypjaté situace, které ale nakonec dopadly dobře nebo které nevyžadovaly jako pomoc intervenanta nebo psychologa, takže jsem jako takhle neměl důvod jako nad tím uvažovat. Třeba jsem uvažoval jako, co se mohlo stát, jako něco špatného, že jsme mohli někoho jako zranit, zabít nebo mít nějakou nehodu, ale vždycky jako zůstalo jenom u takových myšlenek.

9. Myslíte si, že jsou policisté nakloněni k tomu, využívat složky PIP?

P: Myslím si jako, že vůbec. Nebo jakože jsou nebo co jsem se s lidma mohl setkat, z policejní praxe, tak nemyslím si, že by tady tyhle formy pomoci využívali. (smích)

V: A víte třeba proč ne?

P: No, nikdy jsme se jako k tomu tématu nedostali, nebavili, nevím, nepředpokládám, že by tu formu pomoci někdy využili, ale možná se pletu, ale nejsem si vědom jako, že by mě nějaký kolega tady o tom říkal nebo že by něco takového využil.

10. Znáte nějakého policistu/ku ze svého okolí, který/á některou ze složek PIP využil?

P: Hm... neznám. Neznám žádného policistu, který by to využil. Možná jako, že tuším, ale nikdy jsem se s tím člověkem o tom nebavil.

11. Co by podle Vašeho názoru napomohlo tomu, aby se povědomí o možnostech této pomoci mezi policisty více rozšířilo?

P: Hm... možná jo, možná by jako pomohl nějaký seminář nebo nějaká přednáška na to téma. Nebo jako spíše obecně nějaká větší informovanost. Nevím, jakým

způsobem nebo možná by to stačilo někde zveřejnit na našich intranetových stránkách jako že existují nějaké takové formy pomoci nebo, aby to bylo na nějakých viditelných místech, jako na těch v tom systému, kde my pracujeme, aby se s tím člověk mohl nějak setkávat, informovat. Takže myslím si, že to by to asi pomohlo. Že by to asi pomohlo ale... Nebo myslím si, že dokud se člověk nesetká s nějakou takovou situací, tak to asi člověk nějak nevnímá a jako přehlíží tady ty věci ohledně toho.

Příloha 6: Sebereflexe

„Proč jsem si v rámci své bakalářské práce vybrala právě toto téma?“

Už když jsem se hlásila na psychologii, rodila se mi v hlavě myšlenka budoucího směřování na oblast policejní psychologie. Netušila jsem však, jak rychle čas uplyne a já budu mít možnost udělat první krok ke splnění mého přání. Tato oblast mě již dlouhou dobu lákala a stále láká zejména proto, že policejní profesi mám v rodině. Bývám velmi často konfrontována s náročností tohoto povolání a vnímám jako velice důležité a potřebné rozšířit možnost psychologické podpory a pomoci mezi policisty.

„Jaký pohled jsem měla na policisty před započítím výzkumu a po jeho skončení?“

Policista ve mně už od malička vzbuzoval respekt. Nedokážu říct proč, ale zřejmě na tom měla svůj podíl i výchova rodičů, kteří mě vždy učili respektu a pokoře. Zdáli se mi být určitými „hrdiny“, kteří neví, co je to bolest, smutek či trápení. O této skutečnosti jsem byla dlouhou dobu přesvědčena. Z mého mylného uvažování mě vyvedla až životní zkušenost. Když se můj bratr stal policistou, zjistila jsem, že za každým takovýmto člověkem je životní příběh – jeho radosti i strasti. Najednou mi došlo, že policisté jsou stejně „obyčejní“ lidé jako my, kteří nenesou tíhu nejen svých starostí, ale mnohdy i ostatních lidí. Ještě v tuto chvíli mně vrtá hlavou myšlenka, proč mají na policisty lidé jiné měřítko než na ostatní pracující osoby. Doufám, že jednou na tuto otázku naleznu uspokojivou odpověď.

„Jaké bylo moje očekávání týkající se rozhovorů?“

Ještě před provedením pilotního interview ve mně panovaly velké obavy, že policisté nebudou ochotni mi otevřeně sdělit své zkušenosti, myšlenky či pocity týkající se pohledu na problematiku využívání psychologických služeb. K mému velkému údivu se však mé obavy nepotvrdily a z mnoha rozhovorů jsem měla pocit skutečného přátelského „popovídání si“.

„Co mi do života přinesla možnost proniknout do policejního světa?“

Jedním slovem bych to popsala jako neopakovatelnou životní zkušenost a utvrzení se v tom, že věnovat se této oblasti po skončení studia by bylo pro mě velmi naplňující. Rozšíření nutnosti péče o duševní zdraví je významné nejen v policejní sféře. Ovšem u lidí, kteří vykonávají pomáhající profese, to považuji za ještě důležitější. Doufám proto, že budu mít jednou v životě šanci se na této „osvětě“ podílet a aspoň malým krůčkem přispět k rozšíření této pomoci mezi povědomí policistů.